

III. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

III. 1. ZAMĚŘENÍ ŠKOLY

Základní škola v Rakovníku je školou zřízenou pro žáky podle § 16, odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb. Je školou pro **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**. Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytování **podpůrných opatření**. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. (viz § 16, odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.)

Podpůrnými opatřeními jsou:

- poradenská pomoc školy a školského poradenského zařízení
- úprava organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně předmětů speciálně pedagogické péče
- použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic, speciálních nebo náhradních komunikačních systémů
- úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovým vzdělávacím programem
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu
- využití asistenta pedagoga či dalšího pedagogického pracovníka (tlumočníka, zapisovatele..)
- poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených (viz § 16, odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.)

Pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem, lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny. Zařadit do takové třídy, studijní skupiny nebo oddělení nebo přijmout do takové školy lze pouze žáka nebo studenta se speciálními vzdělávacími potřebami, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb žáka nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření (viz výše uvedená podpůrná opatření) by samotná podpůrná opatření nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání.

Podmínkou pro zařazení žáka do takové školy je písemná žádost zákonného zástupce žáka, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem žáka.
(viz § 16, odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb.)

Jednou z takových škol je i Základní škola v Rakovníku.

Základní školu v Rakovníku nejčastěji navštěvují žáci s lehkou mentální retardací a kombinovanými vadami (lehká mentální retardace spojená např. s tělesným postižením, smyslovými vadami nebo dětským autismem).

Vyučuje se podle školního vzdělávacího programu „**Podaná ruka – ŠVP pro základní školu**“, zpracovaného podle RVP pro základní vzdělávání.

Žákům s lehkým mentálním postižením jsou poskytována podpůrná opatření minimálně 3. stupně. To umožňuje upravit učivo podle **minimální doporučené úrovně pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření**.

Vyžaduje-li to charakter postižení žáka, je výuka upravena **individuálním vzdělávacím plánem**, který sice vychází z uvedeného vzdělávacího programu, ale ještě více umožňuje respektovat při výuce individuální potřeby dítěte.

Cíle vzdělávacího a výchovného procesu jsou definovány v plánu rozvoje školy. Naše škola je pro všechny žáky bezpečným prostředím, ve kterém jsou respektovány a v průběhu vzdělávání zohledňovány individuální potřeby a možnosti žáků vyplývající z individuálních možností daných stupněm a charakterem postižení a aktuálním zdravotním stavem. Během vzdělávání jsou uplatňovány speciálně pedagogické metody, postupy, prostředky a formy práce a žákům je poskytována taková míra podpůrných opatření, s jejíž pomocí mohou dosahovat výsledků, které odpovídají jejich maximálním možnostem. Naším cílem je vybavit žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro úspěšné zapojení do života. Chceme, aby absolvent naší školy doceňoval význam dalšího vzdělávání, uměl se chovat ve společnosti a soucítit s těmi, kdo potřebují pomoc.

Naším cílem je společnosti prospěšný a v osobním životě spokojený člověk.

ZAMĚŘENÍ ŠKOLY Z HLEDISKA PRIORIT VE VZDĚLÁVÁNÍ

Motivačním názvem našeho školního vzdělávacího programu „Podaná ruka“ jsme chtěli vyjádřit hned několik skutečností:

- **Budujeme mezilidské vztahy založené na demokracii, vzájemném respektu a toleranci.**

Učitelé a ostatní pedagogičtí pracovníci školy zastávají roli pomocníků a rádců; děti se na ně mohou kdykoli obracet se žádostí o pomoc a učitelé jim vždy „podají pomocnou ruku“.

- **Rozvíjíme v žácích schopnost empatie.**

Učíme žáky rozpoznat, kdy někdo jiný potřebuje pomoc a vhodnou formou mu „podat ruku“, prožívat pocit radosti z poskytnuté pomoci a neočekávat za ni protislužbu.

Rozvíjíme v žácích schopnost vidět věci z více úhlů pohledu, umět se vcítit do situace někoho jiného a nevidět jen své problémy, umět pochopit jednání a chování druhých lidí.

- **Vychováváme děti k odpovědnosti, učíme je nést následky svých rozhodnutí.**

„Podáváme žákům ruku“, ale necháváme na nich rozhodnutí, zda nabízenou pomoc přijmou.

- **Motivujeme žáky k zodpovědnému plnění pracovních povinností a volbě vhodného povolání,**

aby jednou i oni mohli „podat svým dětem ruku“ a poskytnout jim veškerou pomoc a finanční zabezpečení, které budou potřebovat.

III. 2. VÝSTUPY KLÍČOVÝCH KOMPENCÍ (profil absolventa školy)

Cílem vzdělávání není osvojení určitého rozsahu učiva, ale vybavení žáka souborem znalostí, dovedností a postojů, tj. kompetencemi. Učivo se stává jen prostředkem, jak těchto kompetencí dosáhnout.

Rámcový vzdělávací program zadává závazný výčet znalostí, dovedností a postojů, které by měl žák mít na konci devátého ročníku školní docházky. Tyto znalosti, dovednosti a postoje představují obsah dané klíčové kompetence. Žák je získává postupným plněním očekávaných výstupů oborů.

My jsme tento obsah klíčových kompetencí zpracovali do podoby „úkolů“, které by měl žák splnit, aby prokázal dosažení dané kompetence. Tím jsme zároveň definovali **profil absolventa školy**.

Plnění uvedených „úkolů“ se dá ověřit a hodnotit, takže jsme tímto způsobem zároveň získali také kritéria pro hodnocení klíčových kompetencí žáka.

VÝSTUPY KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ V JEDNOTLIVÝCH VÝUKOVÝCH OBDOBÍCH **(na konci 3., 5. a 9. ročníku)**

■ Kompetence k učení

1. stupeň:

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- osvojil si základní dovednosti potřebné k učení (koncentrace pozornosti, zraková a sluchová diferenciaci, paměť)
- pracuje podle ústních i písemných instrukcí
- správně používá učební pomůcky
- čte s porozuměním, ve čteném textu vyhledá odpovědi na otázky
- při plnění úkolů spolupracuje ve dvojici nebo ve skupině
- organizuje své pracovní místo tak, aby byly vyloučeny rušivé podněty
- připraví si tašku do školy (nezapomíná školní pomůcky)
- pečlivě vypracuje domácí úkoly
- včas požádá o pomoc při řešení výukových problémů

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- čte s porozuměním (nahlas i potichu), orientuje se v textu
- vybírá z textu základní informace, rozliší podstatné a nepodstatné informace
- rozumí probíraným odborným termínům, symbolům a značkám, správně je používá
- pracuje podle ústních i písemných instrukcí
- spolupracuje ve dvojici i ve skupině
- zhodnotí vlastní výsledky učení (míru splnění zadaných úkolů, individuální pokrok)
- pravidelně se připravuje na výuku, a tak předchází výukovým problémům
- vhodnou formou požádá o pomoc při řešení výukových problémů

po ukončení 9. ročníku žák:

- vyhledává informace z různých zdrojů a zaujímá k nim kritický postoj
- orientuje se ve struktuře odborného textu
- rozumí obecně používaným odborným termínům, symbolům, značkám a aktivně je používá
- vybírá z textu klíčové informace a zpracuje je formou stručných poznámek
- účelně propojuje znalosti získané v různých vyučovacích předmětech
- osvojené poznatky aplikuje při řešení praktických úkolů
- vyhodnotí výsledky pozorování a experimentů, rozpozná vztahy mezi jevy (příčina, důsledek)
- účelně spolupracuje ve skupině, zastává ve skupině různé role
- plánuje domácí přípravu
- objektivně hodnotí práci spolužáků i svoji vlastní, zhodnotí svůj přínos pro práci skupiny
- zhodnotí význam vzdělání pro profesní uplatnění

■ Kompetence k řešení problémů

1. stupeň:

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- snaží se problémům předcházet (správným chováním k vyučujícím i spolužákům, kvalitní přípravou na vyučování)
- popíše jednoduchý problém (vlastní nebo ostatních žáků) a navrhne způsob jeho řešení
- při řešení problémů spolupracuje ve dvojici, neprosazuje své zájmy na úkor ostatních
- zeptá se na to, čemu nerozumí a slušnou formou požádá o pomoc
- adekvátním způsobem se zapojuje do školních aktivit

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- identifikuje vlastní problémy při osvojování učiva, vhodnou formou požádá o pomoc vyučující i spolužáky
- řeší problémy včas, postupně a s rozvahou
- u jednoduchých problémů hledá jejich příčiny a navrhuje více možností řešení
- všímá si problémů druhých a vhodným způsobem nabízí pomoc
- při řešení problémů účelně spolupracuje ve dvojici i ve skupině
- aktivně se zapojuje do diskuze, v diskusi vhodnou formou obhajuje vlastní názor a respektuje názory ostatních

po ukončení 9. ročníku žák:

- identifikuje problém, jeho příčiny a hledá různé možnosti řešení
- snaží se řešit problémy samostatně (vyhledá potřebné informace)
- přijímá důsledky svých rozhodnutí při řešení problémů
- nenechá se odradit neúspěchem a snaží se problémy dořešit až do konce
- všímá si problémů vrstevníků i členů rodiny a nabízí vhodnou formou pomoc při jejich řešení
- rozpozná, které problémy není vhodné řešit veřejně, ale je vhodnější je projednat v soukromí
- není lhostejný k problémům celé společnosti, hledá možnosti, jak osobně přispět k jejich řešení
- umí problémům předcházet, již existující problémy řeší včas a s rozvahou
- požádá o pomoc; využívá služeb odborné pomoci při řešení závažných problémů

■ Kompetence komunikativní

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- odstranil špatnou výslovnost přetrvávající z předškolního věku, osvojil si správnou výslovnost všech hlásek
- chápe význam slov; třídí slova podle významu
- osvojil si přiměřenou slovní zásobu a aktivně ji využívá v komunikaci se spolužáky i pedagogy
- tvoří formálně i obsahově správné věty (tvary slov, pořádek slov ve větě apod.)
- zbavil se ostychu z vlastního mluveného projevu před spolužáky
- zvládá základní komunikační dovednosti (žádost, omluva, krátké vyprávění v jednoduchých větách, střídání role mluvčího a posluchače v rozhovoru)
- dramatizuje krátký příběh
- rozumí základním formám nonverbální komunikace a sám je správně používá (gesta, mimika)

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- zvládá samostatný delší mluvený projev, v ústní komunikaci se vyjadřuje přesně a srozumitelně
- v komunikaci používá formálně i obsahově správné rozvitě věty a souvětí
- zvládá komunikaci ve skupině, zapojuje se do diskuze
- v diskusi vyslechne odlišný názor a respektuje ho; vlastní názory hájí klidnou a rozumnou argumentací
- popíše jednoduchý pracovní postup, používá osvojené odborné termíny
- má osvojeny základní formy konverzace v různých společenských situacích
- ovládá základy písemné komunikace (adresa, pozdrav, zpráva, blahopřání, dopis)
- umí přivolat pomoc v krizových situacích; správně a zodpovědně využívá tísňová volání

po ukončení 9. ročníku žák:

- zvládá samostatný delší mluvený projev se správnou výslovností, dynamikou projevu, slovním přízvukem a přirozenou intonací
- kultivovaným způsobem se vyjadřuje v různých společenských situacích
- respektuje základní pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího)
- efektivně komunikuje při společné práci ve skupině, obhajuje své názory a postoje vhodnou formou a vyjádří své stanovisko k názorům a postojům ostatních členů skupiny
- rozlišuje fakta od názorů
- jasně a srozumitelně popíše pracovní postup a výsledky pozorování nebo experimentu

- správně používá základní odborné termíny, symboly, značky a obrazové materiály
- prezentovat před skupinou spolužáků a pedagogů výsledky své práce
- účinně se brání manipulativní komunikaci užíváním základních technik asertivního chování
- komunikuje s úřady (ústní i písemnou)
- zvládá běžně používané formy písemné komunikace, včetně elektronické pošty
- správně vyplní různé formuláře
- zvládá komunikaci v krizových a život ohrožujících situacích, přivolá pomoc

■ Kompetence sociální a personální

1. stupeň:

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- adaptoval se na školní prostředí a změny denního režimu
- respektuje základní pravidla slušného chování ve vztahu k vyučujícím, spolužákům, zaměstnancům školy
- chová se správně v různých společenských situacích; nejen ve škole, ale i při mimoškolních akcích
- při práci respektuje dohodnutá pravidla
- je tolerantní k chybám spolužáků, snaží se jim podle svých možností pomoci
- provádí jednoduché sebehodnocení (určí míru splnění úkolu, hledá příčiny úspěchu či neúspěchu)

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- respektuje pravidla chování daná školním řádem, vnitřním řádem školy a pravidly práce v odborných učebnách
- rozpozná nevhodné chování a navrhuje účinná výchovná opatření
- snaží se objektivně hodnotit svoji práci (individuální pokrok i míru splnění požadavků)
- účinně spolupracuje ve dvojici i ve skupině, nesnaží se prosazovat své zájmy na úkor ostatních členů skupiny
- hodnotí práci členů skupiny a jejich přínos pro práci celé skupiny s tolerancí a empatií
- toleruje rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva
- přiznává právo na omyl nejen sobě, ale i vyučujícím a spolužákům
- rozdílné znalosti a dovednosti členů skupiny oceňuje jako výhodu při plnění zadaných úkolů, ne jako překážku
- rozpozná, kdy někdo druhý potřebuje pomoc, vhodnou formou nabídne přiměřenou pomoc

po ukončení 9. ročníku žák:

- chápe nutnost stanovení pravidel a jejich respektování
- spolupodílí se na tvorbě rozumných pravidel
- je odpovědný za své chování, přijímá důsledky nevhodného chování
- osvojil si základní sociální dovednosti pro spolupráci i soutěživost
- podřídí se zájmům celku
- osvojil si základní techniky sebeovládání a seberegulace
- je zdravě sebevědomý na základě poznání svých vlastností, znalostí a dovedností
- reálně zhodnotí svoje možnosti při výběru povolání
- navazuje a rozvíjí přátelské vztahy založené na respektu, toleranci a empatii
- toleruje rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva, přiznává právo na omyl, na různou obtížnost zadávaných úkolů i způsob jejich plnění
- vcítí se do role někoho jiného, vidí věci z různých úhlů pohledu
- nabízí pomoc, prožívá radost z poskytnutí pomoci a neočekává protislužbu
- ocení každou pomoc, které se mu dostane, nepovažuje ji za samozřejmost
- brání se před psychickým i fyzickým zneužíváním, využívá služby odborné pomoci

■ Kompetence občanské

1. stupeň:

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- řídí se základními pravidly soužití ve škole
- chová se pěkně ke všem spolužákům bez ohledu na jejich etnický původ, národnost, sociokulturní zázemí a individuální možnosti při plnění školních úkolů
- respektuje autoritu učitele, chová se s úctou ke všem zaměstnancům školy
- respektuje pravidla slušného chování i při mimoškolních akcích
- pečuje o školní pomůcky, chrání svůj vlastní majetek i majetek školy
- je odpovědný za plnění školních povinností, snaží se dosahovat co nejlepších výsledků
- chrání své zdraví, dodržuje základní hygienické zásady a pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- chrání své bezpečí při setkání s neznámými lidmi

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- dodržuje pravidla chování stanovená školním řádem a vnitřním řádem školy ve škole i při mimoškolních akcích; zná práva a povinnosti žáka
- je odpovědný za plnění svých povinností, přijímá důsledky jejich neplnění
- rozpozná nevhodné chování (vlastní i spolužáků), navrhuje vhodná a účinná výchovná opatření
- odmítá projevy jakékoli nesnášenlivosti
- navazuje a udržuje přátelské vztahy založené na respektu, toleranci a empatii
- chrání své zdraví dodržováním zásad ochrany zdraví, prevence úrazů a zdravého životního stylu
- dodržuje zásady práce v učebnách odborných předmětů, řídí se zásadami bezpečnosti a hygieny práce
- poskytne první pomoc s využitím příruční lékárničky (dle svých možností)
- respektuje pokyny kompetentních osob v krizových a život ohrožujících situacích, zodpovědně využívá možnosti tísňového volání
- pečuje o estetické a zdravé prostředí ve třídě a ve škole, třídí odpad

po ukončení 9. ročníku žák:

- respektuje obecná pravidla občanského soužití ve škole i mimo školu
- zná nejdůležitější části základních dokumentů vymezujících práva a povinnosti občana (Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte, Zákon o rodině, Zákoník práce)
- zná způsoby uplatňování svých práv, jedná s úřady a využívá služeb odborné pomoci v případě, že jsou jeho práva porušována
- nese odpovědnost za plnění povinností
- rozpozná protiprávní jednání a je si vědom trestní odpovědnosti za protiprávní jednání
- rozpozná projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu a zaujímá k nim odmítavý postoj
- osvojil si zásady zdravého životního stylu a v praxi se jimi řídí
- osvojil si základní techniky - odmítání návykových látek
  - obrany před psychickým a fyzickým zneužíváním
  - jednání s neznámými lidmi a agresivními jedinci
  - ochrany před patologickým hráčstvím
- přivolá pomoc v krizových a život ohrožujících situacích, řídí se pokyny kompetentních osob, poskytne první pomoc

■ Kompetence pracovní

1. stupeň:

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- pracuje podle ústních instrukcí nebo ukázkové práce, zapojuje vlastní fantazii
- správně pojmenuje použitý materiál a pomůcky pro jeho zpracování
- dodržuje daný pracovní postup
- soustředí se na práci, dokončí výrobek, snaží se o co nejlepší výsledek dle svých možností

- při práci dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce
- organizuje své pracovní místo tak, aby byly vyloučeny rušivé podněty

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- pracuje podle ústních i písemných instrukcí a jednoduchého návodu
- popíše vlastnosti použitých materiálů, funkci nástrojů, náradí a pomůcek
- vybírá si vhodné pomůcky pro zpracování daného materiálu
- důsledně dodržuje pracovní postup
- dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce
- spolupracuje ve dvojici a ve skupině
- zhodnotí výsledky své práce i práci ostatních členů skupiny (včetně osobního přínosu pro práci skupiny)
- váží si každé poctivé práce a chrání její výsledky
- orientuje se ve vybavení příruční lékárničky, ošetří drobná poranění

po ukončení 9. ročníku žák:

- pracuje podle ústních i písemných instrukcí, schémat, náčrtů a jednoduchých technických plánů
- dodržuje technologickou kázeň
- koncentruje se na delší pracovní výkon, je schopen pracovní výdrže a dokončí výrobek
- má osvojeny sociální dovednosti pro spolupráci ve skupině, zastává ve skupině různé role
- reálně posoudit výsledek své práce (míru splnění požadavků, individuální pokrok, srovnání s ostatními, osobní přínos pro práci skupiny)
- citlivě hodnotí práci ostatních žáků
- připravuje pokrmy podle zásad racionálního stravování
- při péči o rostliny respektuje jejich individuální nároky
- uvědomuje si zodpovědnost za zvíře, které chová
- zná náplň pracovních profesí
- orientuje se v nabídce učebních oborů, aktivně vyhledává informace (ve spolupráci s výchovným poradcem a Informačním poradenským střediskem pro volbu povolání při Úřadu práce v Rakovníku)
- reálně zhodnotí svoje schopnosti, znalosti, dovednosti, zájmy a cíle při volbě povolání
- orientuje se v nabídce zaměstnání, ví, kde a jak získávat informace
- zná práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele, práva a povinnosti nezaměstnaného
- vyplní přihlášku ke studiu a žádost o zaměstnání, napíše vlastní životopis

■ Kompetence digitální

1. stupeň:

1. období: po ukončení 3. ročníku žák:

- zvládá základní hygienické návyky spojené s požíváním digitálních technologií
- po dokončení práce s digitálními technologiemi provede relaxační protahovací cviky podle vzoru nebo návodu
- pracuje podle obsahově přiměřeného videonávodu
- využívá známé aplikace k usnadnění práce a k učení
- rozpozná rizika nadužívání digitálních technologií

2. období: po ukončení 5. ročníku žák:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, známé aplikace a služby
- čte s porozuměním přiměřeně náročné elektronické texty
- využívá vybrané formy elektronické komunikace
- při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky
- vyhledává a kriticky posuzuje obsahově a rozsahově přiměřená data a informace
- využívá digitální technologie k usnadnění práce a řešení problémů
- rozpozná situace ohrožující digitální zařízení a data
- rozpozná situaci s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních

po ukončení 9. ročníku žák:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, známé aplikace a služby, využívá je při učení
- rozhodne se, kterou technologii pro danou činnost či řešený problém použít
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků
- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

III. 3. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Výchovně vzdělávacími strategiemi jsou způsoby, kterými rozvíjíme jednotlivé klíčové kompetence, jsou to cesty, jakými chceme dosáhnout cíle.

Při rozvoji klíčových kompetencí škola uplatňuje tyto postupy:

- respektování individuálních potřeb žáků daných charakterem jejich postižení
- stanovení splnitelných cílů a forem práce respektujících schopnosti a aktuální zdravotní stav žáků
- důraz na důkladné procvičení učiva a propojení osvojených poznatků s jejich praktickým využitím

STRATEGIE VEDOUCÍ K UTVÁŘENÍ A ROZVÍJENÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

■ Kompetence k učení

„být motivovaný k učení, osvojit si potřebné dovednosti k učení a být zodpovědný za své vzdělávání“

- snažíme se poskytnout žákům pocit úspěchu tím, že vědomě navozujeme situace, ve kterých může být žák úspěšný a prožít pocit radosti z osobního přínosu pro práci skupiny
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace
- oceňujeme každou iniciativu žáků, každý samostatně projevený zájem o učivo
- společně s žáky hledáme návod, jak pokračovat ve vzdělávání, jak odstranit nedostatky
- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- rozlišujeme základní a rozšiřující učivo, přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka
- učíme žáky sebehodnocení - poznávání vlastních pokroků a problémů při osvojování učiva
- připravujeme žáky na celoživotní vzdělávání: učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace ze všech možných dostupných zdrojů
- učíme žáky orientovat se v textu, vybírat klíčové informace a zpracovat je do přehledných poznámek
- učíme žáky využívat výpočetní techniku jako zdroj informací; vedeme žáky k odpovědnému přístupu k výběru informací z internetu
- učíme žáky rozumět základním odborným termínům, znakům a symbolům a aktivně je používat
- zaměřujeme se na osvojení „aktivních dovedností“, předmětem hodnocení není zapamatování a reprodukce poznatků, ale hlavně jejich pochopení a použití v praxi
- snažíme se, aby žáci získávali nové znalosti a dovednosti díky své aktivní práci a nejen předáváním již hotových faktů - díky tomu si je nejen lépe zapamatují, ale také je lépe využijí v praxi
- žákům zadáváme úkoly prakticky využitelné v jejich každodenním životě
- učíme žáky logicky propojovat znalosti, dovednosti a postoje získané v různých vyučovacích předmětech
- učíme práci s chybou
- vysvětlujeme žákům význam vzdělání pro profesní uplatnění

■ Kompetence k řešení problémů

„nebát se problémů, umět problémům předcházet, osvojit si základní dovednosti pro řešení problémů“

- učíme žáky nebát se problémů, učíme žáky chápat problémy jako výzvu, ne jako hrozbu
- učíme žáky poznat své vlastní problémy při osvojování učiva, popsat je, svěřit se s nimi a požádat o radu
- vedeme žáky k poznání, že požádat o pomoc není ostuda, pokud žák požádá vhodnou formou
- nabízíme možnosti řešení problému, ale ponecháváme žákům vlastní odpovědnost za jejich vyřešení
- učíme žáky nést odpovědnost za následky svých rozhodnutí při řešení problémů
- seznamujeme žáky s možnostmi odborné pomoci při řešení závažných problémů, rozvíjíme samostatnost, tvořivost a logické myšlení
- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- učíme žáky samostatně řešit běžné životní situace (pomocí praktických problémových úloh a situačních scének, jejichž řešením si upevňují a prohlubují osvojené učivo)
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet - učíme je plánovat domácí přípravu, rozvíjíme základní dovednosti potřebné k učení, učíme žáky organizovat své pracovní místo tak, aby byly vyloučeny rušivé podněty

■ Kompetence komunikativní

„osvojit si základní komunikační dovednosti a užívat je v různých společenských situacích“

- klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace, netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy v komunikaci a chování žáků
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- učíme žáky volit vhodné formy komunikace v různých životních situacích (s vrstevníky, rodiči, učiteli, v obchodě, na úřadech a v krizových a život ohrožujících situacích)
- učíme žáky respektovat základní pravidla komunikace (střídání role posluchače a mluvčího, respektování jiných názorů a obhajoba vlastních názorů pomocí rozumné a klidné argumentace)
- učíme žáky porozumět nonverbální komunikaci
- učíme žáky základům asertivní komunikace
- učíme žáky všem formám písemné komunikace
- učíme žáky jasněmu a srozumitelnému vyjadřování při popisu věcí i výsledků pozorování a experimentů
- rozvíjíme slovní zásobu žáků
- rozvíjíme schopnost samostatného delšího mluveného projevu

■ Kompetence sociální a personální

„spolupracovat v týmu, hodnotit svoji práci i práci týmu, chovat se zodpovědně a být citlivý k potřebám jiných lidí“

- záměrně vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují; učíme žáky vnímat spolupráci lidí s rozdílnými schopnostmi a zájmy ne jako překážku, ale jako výhodu při plnění zadaných úkolů
- učíme žáky vycítit, kdy někdo druhý potřebuje pomoc a umět mu ji vhodnou formou nabídnout
- učíme žáky prožívat pocit radosti z poskytnuté pomoci
- učíme žáky ocenit poskytnutou pomoc a poděkovat za ni
- netolerujeme nekomarádské chování a odmítnutí požadované pomoci
- učíme žáky spolupracovat v týmech, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat v týmu různé role
- rozvíjíme u žáků schopnost citlivě hodnotit práci členů týmu a zhodnotit svůj přínos pro práci skupiny
- učíme žáky tolerovat rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva, přiznat právo na omyl respektovat různé formy práce s ohledem na individuální možnosti každého žáka

- budujeme zdravé sebevědomí, rozvíjíme seberegulaci činností a chování žáků na základě jejich sebezpoznaní
- vedeme žáky k osvojování základních mravních hodnot v rodině i ve společnosti
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

■ **Kompetence občanské**

„respektovat pravidla soužití, znát svá práva a povinnosti, být zodpovědný za své zdraví“

- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování stanovených školním řádem ve škole i při mimoškolních akcích; vedeme žáky k pochopení nutnosti stanovení pravidel a jejich respektování
- umožňujeme žákům stanovit si vlastní rozumná pravidla pro život třídy
- učíme žáky respektovat autority
- učíme žáky navazovat a rozvíjet přátelské vztahy založené na respektu, toleranci a empatii bez ohledu na etnický původ, národnost, pohlaví, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk
- netolerujeme sociálně patologické projevy chování (šikana, zneužívání návykových látek, kriminalita mládeže)
- netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu
- učíme žáky rozpoznávat nevhodné chování a uvědomovat si jeho možné důsledky
- nabízíme žákům vhodné volnočasové aktivity jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům
- prakticky nacvičujeme vhodné chování v různých společenských situacích
- vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví i zdraví ostatních lidí
- vedeme žáky k ochraně životního prostředí jako základní podmínky zdravého života
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce
- učíme žáky adekvátně reagovat v krizových a život ohrožujících situacích - umět přivolat pomoc, řídit se pokyny kompetentních osob a dle svých možností poskytnout první pomoc
- učíme žáky základním technikám:
  - odmítání návykových látek
  - obrany před psychickým a fyzickým zneužíváním
  - jednání s neznámými lidmi a agresivními jedinci
  - ochrany před patologickým hráčstvím
- seznamujeme žáky s právy dítěte a se základními lidskými právy a povinnostmi občana
- učíme děti využívat služby pomáhajících organizací v případě, že jsou jejich práva porušována

■ **Kompetence pracovní**

„osvojit si základní pracovní dovednosti, mít kladný vztah k práci, zvolit si vhodné povolání“

- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci a k úctě ke každé poctivé práci
- práci nikdy netrestáme
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností
- vedeme žáky ke snaze odvést maximální výkon dle svých možností
- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k ind. možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- rozvíjíme hrubou i jemnou motoriku, koncentraci na pracovní výkon a pracovní výdrž
- učíme žáky pracovat podle ústních i písemných instrukcí, plánu či schématu
- seznamujeme žáky s vlastnostmi různých materiálů a funkcí pracovního nářadí; učíme je volit vhodný materiál a nářadí pro realizaci vlastního pracovního záměru
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce
- vedeme žáky k dodržování pracovních postupů
- seznamujeme žáky s různými profesemi, vysvětlujeme jim význam úspěšného pracovního uplatnění v jejich dalším životě
- seznamujeme žáky s právy a povinnostmi zaměstnance podle Zákoníku práce

Kompetence digitální

"používat digitální technologie v běžném životě i při výuce, uvědomovat si rizika, chovat se bezpečně a eticky"

- vedeme žáky k samostatnému ovládnutí běžně používaných digitálních zařízení, aplikací a služeb
- umožňujeme žákům využívat digitální zařízení při vyučování
- vedeme žáky k možnosti využívání digitálních technologií ve všech vyučovacích předmětech při prezenční i distanční výuce
- podporujeme samostatné rozhodování, které technologie, pro jakou činnost či řešený problém použít
- podporujeme využívání digitálních technologií k získávání dat a informací a zároveň k jejich kritickému posouzení
- vedeme žáky k tvorbě a úpravám digitálního obsahu a k vyjadřování se za pomoci digitálních prostředků
- podporujeme využívání digitálních technologií k usnadnění práce, zautomatizování rutinní činnosti, zefektivnění či zjednodušení pracovních postupů a zkvalitnění výsledků práce
- přibližujeme žákům význam digitálních technologií pro společnost
- seznamujeme žáky s novými technologiemi a vedeme je ke kritickému hodnocení jejich přínosu
- vedeme žáky k uvědomění si rizik využívání digitálních technologií
- vedeme žáky k respektování bezpečnosti a ochrany dat při využívání digitálních technologií
- dbáme na to, aby si žáci uvědomovali možná zdravotní rizika při práci s digitálními technologiemi
- vedeme žáky k etickému chování při spolupráci, komunikaci a sdílení dat v digitálním prostředí

III. 4. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPEC. VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Základní škola v Rakovníku je školou zřízenou pro žáky podle § 16, odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb. Všichni žáci školy jsou **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**. Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytování **podpůrných opatření**. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. (viz § 16, odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.)

Škola důsledně poskytuje všechna doporučená podpůrná opatření dle individuálních potřeb každého žáka:

- Plně respektujeme speciální vzdělávací potřeby žáků.

Na základě doporučení školského poradenského zařízení a s ohledem na prostorové, personální a finanční podmínky školy jsou v jednotlivých vyučovacích předmětech realizovány doporučené speciálně pedagogické postupy (zaměřené např. na kompenzaci zdravotního oslabení, na oblast logopedických obtíží, řečové výchovy, nácvik sociální komunikace, zrakové stimulace, prevenci či nápravu specifických poruch učení apod.). Vzhledem k různým typům postižení není na škole zřízen předmět speciálně pedagogické péče, jelikož by nebylo možné stanovit jednotný obsah. Je využívána forma individuální práce se žáky v rámci disponibilních hodin v předmětech ČJ a M. Individuální činnosti jsou zajišťovány kvalifikovanými speciálními pedagogy a jsou zaměřeny na nápravy, které vyplývají z charakteru zdravotních a jiných obtíží žáků. Jsou to např. řečová výchova, alternativní komunikace, rozvoj grafomotorických dovedností).

- Poskytujeme poradenskou pomoc školy (výchovného poradce, metodika prevence sociálně patologických jevů...) a školského poradenského zařízení (speciálně-pedagogického centra, pedagogicko-psychologické poradny).

Výchovný poradce školy řeší výchovné problémy žáků. Závažná porušení školního řádu řeší výchovné komise, kterých se kromě výchovného poradce účastní třídní učitel a ostatní vyučující žáka, rodiče, zástupce vedení školy a odboru sociálně právní ochrany dětí, psycholog SPC i samotný žák.

Nadstandardní služby poskytuje výchovný poradce při volbě povolání, kdy často zcela zastupuje práci rodičů - pomáhá žákům reálně zhodnotit své možnosti při volbě učebního oboru, seznamuje žáky s nabídkou učebních oborů, dohlíží na správné a včasné vyplnění přihlášek ke studiu, pořádá exkurze do učilišť a zprostředkuje kontakt mezi žáky a Informačním střediskem pro volbu povolání při Úřadu práce v Rakovníku.

- Ve škole pracují kvalifikovaní speciální pedagogové, logopedi a fyzioterapeut
- Zvláštní význam u žáků z málo podnětného rodinného prostředí má práce metodika prevence sociálně patologických jevů.
- Škola má pečlivě vypracovaný školní vzdělávací program i pro výuku podle „minimální doporučené úrovně pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření“. Vzdělávací obsah jednotlivých vyučovacích předmětů lze upravit u žáků, kterým byla školským poradenským zařízením doporučen minimálně 3. stupeň podpůrných opatření
- Ve třídách je snížený počet žáků.
- Speciální vzdělávací potřeby každého žáka můžeme zohlednit pomocí individuálního vzdělávacího plánu. Pokud žák pracuje podle individuálního vzdělávacího plánu, tento plán se stává kritériem hodnocení výsledků vzdělávání, a tak ještě důsledněji respektujeme individuální možnosti, pracovní tempo i aktuální zdravotní stav každého žáka.
- Škola je nadstandardně vybavena rehabilitačními a kompenzačními pomůckami.
- Výuku usnadňují interaktivní tabule, interaktivní display, tablety a i Pady.
- K rehabilitaci dětí využíváme kombinovanou saunu (finskou saunu a infrasaunu), snoezelen (místnost pro multisenzoriální stimulaci), rehabilitační bazén s vyšší teplotou vody, posuvným dnem a protiproudem, vířivku, rehabilitační tělocvičnu...
- Do vzdělávacího procesu zapojujeme asistenty pedagoga a osobní asistenty. Asistentky pedagoga pomáhají učitelům při organizaci a realizaci vzdělávacího procesu, podporují samostatnost a aktivní zapojení dítěte do vzdělávacího procesu a tak výraznou měrou přispívají nejen k plnění výchovných i vzdělávacích cílů školy, ale i k vytváření klidné atmosféry bez zbytečného spěchu.
- Škola je umístěna v bezbariérové budově; v prostorách, které nejsou dostupné výtahem, je k dispozici schodolez
- Žáci mohou do školy dojíždět svozovým autem.
- Přechod do učebního oboru usnadňuje žákům odborná praxe v 9. ročníku, která probíhá v jednom z učilišť vhodných i pro naše absolventy.
- Věnujeme pozornost podnětům žáků, které nám mohou sdělit nejen přímo, ale i anonymně prostřednictvím schránky důvěry.

Při vzdělávání i výchově klademe důraz na **individuální přístup** ke každému žákovi - respektujeme všechna omezení vyplývající z charakteru a stupně jeho postižení a aktuálního zdravotního stavu. Volíme takové úkoly, metody a tempo práce, aby každý žák mohl zažít pocit úspěchu a radost z osobního přínosu pro práci skupiny.

Samozřejmostí je taktní hodnocení - oceňujeme každý individuální pokrok žáka, povzbuzujeme k dalším, ještě lepším výkonům a jako součást hodnocení poskytujeme návod, jak odstranit nedostatky.

III. 5. ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

(podle minimální doporučené úrovně pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření)

Realizace průřezových témat probíhá těmito způsoby:

- **jako součást učiva některého vyučovacího předmětu**
  - v přehledu je uveden: - vyučovací předmět
  - ročník
  - učivo, jehož prostřednictvím se průřezové téma realizuje
- **jako krátkodobý nebo dlouhodobý projekt**
  - projekty jsou v přehledu vyznačeny modrou barvou; u krátkodobých projektů je uveden ročník, ve kterém se projekt uskuteční
  - u projektů uvádíme i jeho zaměření a navrhovaný obsah (obsah se může změnit, protože děti mají právo obsah projektů aktivně ovlivňovat)

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. osobnostní rozvoj

1. a) rozvoj schopností poznávání

- rozvoj smyslového vnímání	<u>řečová výchova 1-5: součást učiva</u> - zraková diferenciacce - obrazce shodné, rozdílné, podobné a osově symetrické - vyhledávání písmen a číslic v textu - rozlišování tvarově podobných písmen a číslic - sluchová diferenciacce - rozlišování zvuků - rozlišování podobně znějících slabik a slov - rozvoj fonematického sluchu; - určování první a poslední hlásky slov - třídění obrázků podle počáteční hlásky slov - analyticko-syntetické činnosti - rozklad slov na slabiky a na hlásky - skládání slov ze slabik a z hlásek - hranice slov, určování počtu slov ve větě
- cvičení koncentrace pozornosti	<u>řečová výchova 1-5: součást učiva</u> - cvičení zaměřená na rozvoj koncentrace pozornosti
- cvičení jednotlivých typů paměti (zraková, sluchová, hmatová)	<u>řečová výchova 1-5: součást učiva</u> - cvičení paměti: - zraková, sluchová, hmatová - multisenzoriální přístup k zapamatování - krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá
- rozvoj dovedností potřebných k učení	<u>řečová výchova 4 -5: součást učiva</u> - čtení s porozuměním - odpovědi na otázky k textu, vyprávění obsahu textu - orientace v textu, členění textů - vyhledávání základních informací v učebnici <u>český jazyk 1-9: součást učiva</u> - čtení textů s porozuměním <u>český jazyk 5-9: součást učiva</u> - práce s odborným textem (vyhledávání klíčových informací a jejich zpracování formou stručných a přehledných poznámek) <u>český jazyk 5-9, vlastivěda, přírodověda, fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis, dějepis, obč. výchova: součást učiva</u> - vyhledávání informací z různých zdrojů

	<p>(učebnice, encyklopedie, časopisy, atlasy...)</p> <ul style="list-style-type: none"> - porozumění a aktivní používání základních odborných termínů, symbolů a značek <p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhledávání informací na internetu
- řešení problémů	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech</u></p> <p>praktický nácvik těchto dovedností:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikace překážek v učení - předcházení problémům, pravidelná příprava na vyučování - plánování a organizace přípravy na vyučování - organizace pracovního místa - řešení problémů <p>(nabízíme pomoc při řešení problémů, ale necháváme na žácích odpovědnost za jejich vyřešení)</p> <ul style="list-style-type: none"> - žádost o pomoc (nácvik komunikace v situačních scénkách) - odpovědnost za plnění povinností

1. b) sebepoznání a sebepojetí

<p>- já jako zdroj informací o sobě</p> <ul style="list-style-type: none"> - moje psychika (vlastnosti, schopnosti, zájmy, cíle, hodnoty) - moje chování - moje učení - moje vztahy k druhým lidem 	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech: sebehodnocení</u></p> <p>žáci hodnotí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - své chování - své zájmy - své schopnosti, znalosti a praktické dovednosti - své výsledky učení, včetně individuálního pokroku - svůj přínos pro práci skupiny - svůj vztah ke spolužákům, pedagogům a ostatním zaměstnancům školy <p>v diskuzi s vyučujícím a spolužáky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhodnocují výsledky sebehodnocení - určují příčiny úspěchů i problémů - hledají možnosti řešení výukových obtíží a konfliktních situací ve škole
<p>- druhí jako zdroj informací o mě</p> <ul style="list-style-type: none"> - jak mě vidí lidé okolo mě - vztah druhých lidí ke mně 	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech: citlivé hodnocení práce ostatních</u></p> <p>žáci se učí citlivě hodnotit práci a chování ostatních žáků, při tom si osvojují tyto dovednosti a postoje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - respektovat rozdílnou úroveň schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - tolerovat různou obtížnost zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků - používat vhodné komunikační prostředky tak, aby se při hodnocení nedotkli citů a důstojnosti hodnoceného člověka - schopnost vcítit se do hodnoceného člověka - umět se rozhodnout, které problémy není vhodné řešit před všemi spolužáky, ale je vhodnější je s pomocí vyučujícího řešit v soukromí - přiznat všem lidem právo na omyl <p>žáci hodnotí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - chování - schopnosti, znalosti a praktické dovednosti - přínos jedince pro práci skupiny - výsledky učení, včetně individuálního pokroku - vztah ke spolužákům, pedagogům a ostatním zaměstnancům školy

<p>- druzí jako zdroj informací o mě</p> <ul style="list-style-type: none"> - jak mě vidí lidé okolo mě - vztah druhých lidí ke mně 	<p>v diskuzi s vyučujícím a spolužáky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhodnocují výsledky hodnocení - určují příčiny úspěchů i problémů - hledají možnosti řešení výukových obtíží a konfliktních situací ve škole, nabízejí pomoc <p><u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnocení vlastního chování, chování spolužáků i dospělých rozbor konkrétních situací ve škole i mimo školu, ve filmu a literatuře - hledání příčin porušování pravidel slušného chování - navrhování vhodných výchovných opatření <p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sebepoznání <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - formulování plánů - jaký bude můj život? - jaký jsem já, jaké budu mít povolání (osobní vlastnosti, schopnosti, zájmy a cíle) - jaký by měl být můj budoucí partner a rodina - co mohu udělat pro spokojenost rodiny - jak si představuji výchovu dětí, rozpočet a život rodiny - co budu dělat stejně jako moji rodiče a co jinak <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sebepoznání a sebepečení - vztah k sobě samému i k druhým lidem, hodnotový žebříček, cíle, zájmy
---	---

1. c) seberegulace a sebeorganizace

<p>- cvičení sebekontroly a sebeovládání</p> <p>- regulace vlastního jednání i prožívání</p> <p>- cvičení sebekontroly a sebeovládání</p> <p>- regulace vlastního jednání i prožívání</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <p>vedeme žáky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - k respektování základních pravidel slušného chování - ke klidnému řešení konfliktních a problémových situací - ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání, hodnotit situace z různých úhlů pohledu - ke klidné komunikaci a rozumné argumentaci <p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - seberegulace <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hry pro rozvoj sebekontroly a sebekontroly
<p>- cvičení vůle a pracovní výdrže</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - motivujeme žáky: - k dokončení zadané práce - k překonávání překážek (včetně dovednosti požádat vhodnou formou o pomoc) - k odpovědnosti za kvalitu odvedené práce v rámci individuálních možností každého žáka - rozvíjíme koncentraci na pracovní výkon - zadáváme úkoly přiměřené náročnosti - každou dobře odvedenou práci pochválíme, oceňujeme snahu a individuální pokrok - učíme žáky organizovat své pracovní místo tak, aby eliminovali zbytečné rušivé podněty - učíme žáky využívat spolupráce v týmu <p><u>pracovní vyučování 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - organizace vlastní činnosti, časový rozvrh, organizace pracovního místa - trénink pracovní výdrže, překonávání nezdarů, řešení problémů během pracovního výkonu, práce v týmu
<p>- organizace vlastního času</p>	<p><u>Na začátku školního roku jsou žáci seznamováni s nabídkou volnočasových aktivit ve škole i mimo školu (sportovní oddíly, zájmové kroužky při DDM, školní</u></p>

<p>- organizace vlastního času</p>	<p>zájmové kroužky a nepovinné předměty) - motivujeme žáky k využití této nabídky aktivit - vysvětlujeme rodičům význam aktivního využití volného času jako prevence sociálně patologických jevů</p> <p><u>prvouka 1-2: součást učiva</u> - režim dne, aktivní využití volného času, zájmové aktivity</p> <p><u>prvouka 3: součást učiva</u> - popis denních činností, využití volného času</p> <p><u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - kultura v regionu</p> <p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u> - systém celoživotního vzdělávání</p> <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - volnočasové aktivity, kultura, sport, zájmové a sportovní organizace; kulturní a sportovní zařízení - význam kultury a sportu v životě člověka - aktivní a pasivní zábava; rozvíjení tvořivosti - nevhodné využívání volného času, ohrožení sociálně patologickými jevy</p> <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u> - nabídka volnočasových a sportovních aktivit ve škole i mimo školu, zařazení zájmových a pohybových aktivit do režimu dne, rovnováha práce a odpočinku</p> <p><u>tělesná výchova 1-9: součást učiva</u> - žáci si osvojují pohybové dovednosti a pravidla kolektivních her, což jim umožňuje zapojit se do sportovních volnočasových aktivit společně s vrstevníky i mimo školu</p> <p><u>pracovní vyučování, výtvarná výchova 1-9: součást učiva</u> - žáci si osvojují činnosti vhodné pro aktivní využití volného času (ruční práce, výtvarné techniky)</p>
------------------------------------	---

1. d) psychohygiena

<p>- sociální dovednosti pro předcházení konfliktů v mezilidských vztazích</p>	<p>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování (hlavně prvouka, vlastivěda, řečová výchova, český jazyk a občanská výchova) - v situačních scénkách nacvičujeme vhodné chování v různých společenských situacích - vedeme žáky: - k respektování základních pravidel slušného chování - ke klidnému řešení konfliktů a problémových situací - ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání, hodnotit situace z různých úhlů pohledu - ke klidné komunikaci a rozumné argumentaci</p> <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9: součást učiva</u> - techniky řešení konfliktů a krizových situací</p>
<p>- předcházení výukovým problémům</p> <p>- předcházení výukovým problémům</p>	<p>ve všech vyučovacích předmětech - rozvíjíme koncentraci na pracovní výkon - učíme žáky organizovat své pracovní místo tak, aby eliminovali zbytečné rušivé podněty - zadáváme úkoly přiměřené náročnosti; rozlišujeme základní a rozšiřující učivo podle individuálních možností žáků - každé učivo dobře procvičíme a až po dostatečném osvojení učiva přistupujeme k dalšímu navazujícímu učivu - učíme žáky předcházet výukovým problémům vhodnou organizací a plánováním domácí přípravy na vyučování</p> <p>- učíme žáky včas a vhodnou formou požádat o pomoc</p>

	<p>při řešení výukových obtíží</p> <ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k odpovědnosti za kvalitu odvedené práce v rámci individuálních možností každého žáka - učíme žáky využívat spolupráce v týmu - motivujeme žáky k učení: každou dobře odvedenou práci pochválíme, oceňujeme snahu a individuální pokrok
- relaxační techniky	<p><u>řečová výchova 1-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - relaxační cvičení <p><u>tělesná výchova 1-7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - relaxační a kompenzační cvičení <p><u>tělesná výchova 6-7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výběr cviků vhodných k individuální korekci svalových dysbalancí a odstranění únavy a jejich zařazení do denního režimu <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - duševní hygiena - kompenzační, relaxační a regenerační techniky k předcházení stresu, zvládání obtížných situací a zvyšování psychické odolnosti - aktivní využití volného času jako prostředek psychohygieny

1. e) kreativita

- rozvoj fantazie	<p><u>výtvarná výchova 1-9: součást učiva</u></p> <p><u>pracovní vyučování 1-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práce na volné téma - volba vhodných materiálů a pomůcek pro realizaci záměru <p><u>český jazyk 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - slohové práce na dané i volné téma - tvorba školního časopisu <ul style="list-style-type: none"> - výběr námětů pro školní časopis - různé způsoby zpracování námětů - výběr výrazových prostředků a jejich kombinací
<p>- kreativita při řešení problémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hledání více možností řešení problémů <p>- schopnost vidět věci z různých úhlů pohledu</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - učíme prostřednictvím problémových situací: <ol style="list-style-type: none"> a) žákům (skupině žáků) předložíme problém, „krok po kroku“ (případně pomocí návodných otázek) vedeme žáky k jeho řešení a žáci tak získávají nové poznatky b) již probrané učivo procvičujeme řešením problémů - podporujeme různé přijatelné formy řešení problémů - hledáme více alternativních řešení běžných životních situací - podporujeme diskusi nad problémem ve skupině - učíme žáky tolerovat názory ostatních a vidět problém z různých úhlů pohledu
- tvořivost a empatie v mezilidských vztazích	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - okamžitě řešíme problémy ve vztazích mezi žáky, žáky a pedagogy, žáky a ostatními zaměstnanci školy - diskutujeme o více možných řešeních mezilidských vztahů a hledáme ta nejvhodnější - učíme vidět mezilidské vztahy z více úhlů pohledu - očima všech účastníků

2. sociální rozvoj

2. a) poznávací schopnosti

<p>- vzájemné poznávání členů skupiny</p> <ul style="list-style-type: none"> - jací jsme, naše vlastnosti, schopnosti, zájmy a cíle - hledání možností čím se mohou odlišit lidé navzájem 	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práce ve dvojicích a ve skupině, zastávání různých rolí ve skupině = prostředek sebepoznávání a vzájemného
---	--

<p>obohatit, čím může každý ze žáků přispět k úspěšné práci ve skupině (odlišnost jako výhoda, ne jako překážka)</p>	<p>poznávání</p> <ul style="list-style-type: none"> - co umím já a co ti druzí (schopnosti, znalosti a dovednosti) - moje pozice ve skupině, pozice těch druhých - čím mohu být skupině prospěšný já a čím ti druzí <p>- zadáváme žákům takové úkoly, kde se vzájemně potřebují, kde každý může zažít pocit úspěchu a ocenění ze strany ostatních členů skupiny</p> <p>- vedeme žáky k poznání, že spoluprací členů skupiny, kde každý umí něco jiného, lze snáze dosáhnout cíle</p>
--	---

2. b) mezilidské vztahy

<p>- základní lidská práva jako regulativ vztahů</p>	<p><u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Listina základních práv a svobod - práva dítěte („Slabikář práv dítěte“) <p><u>občanská výchova 7, 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Listina základních práv a svobod - Ústava České republiky - práva dítěte
<p>- základní lidská práva jako regulativ vztahů</p>	<p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rovnoprávnost mužů a žen <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - svoboda víry a náboženského vyznání
<p>- základy slušného chování, respektování daných pravidel (školní řád a vnitřní řád školy, společenské normy a zákony)</p> <p>- dobré vztahy mezi lidmi</p>	<p><u>prvouka 1: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - chování ve škole - rozdělení povinností v rodině - vztahy mezi chlapci a děvčaty <p><u>prvouka 2: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pravidla slušného chování ke spolužákům, učitelům a ostatním zaměstnancům školy, rodičům - práce ve skupině na základě respektování ostatních žáků - mezilidské vztahy, vztahy v rodině <p><u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - situační scénky pro nácvik společenského chování a vhodné formy komunikace v různých situacích - hodnocení vlastního chování, chování spolužáků i dospělých rozbor konkrétních situací ve škole i mimo školu, ve filmu a literatuře - hledání příčin porušování pravidel slušného chování - navrhování vhodných výchovných opatření <p><u>občanská výchova 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pravidla slušného chování <p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - školní řád, vnitřní řád školy - vztahy ve škole, respektování autorit - přátelské vztahy, umění dobře vycházet s lidmi <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteristika kamarádských a přátelských vztahů - význam přátelství - vztahy mezi chlapci a děvčaty; láska, hledání partnera <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nutnost stanovení pravidel a jejich respektování - svoboda člověka v rámci určitých pravidel - zákony jako základní pravidla občanského soužití - společenské chování a společenský takt - slušnost, ohleduplnost, úcta k ostatním lidem - tolerance k názorům a zájmům ostatních lidí - umění jednat s lidmi - morálka jako základ soužití mezi lidmi - morální hodnoty jedince, hodnotový žebříček - rovnoprávné postavení všech lidí - úcta k sobě i k druhým lidem bez ohledu na pohlaví,

	<p>národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk</p> <p><u>estetická výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výběr vhodného oblečení a líčení pro různé příležitosti - společenské chování, základy etikety <p><u>tělesná vých. 1-7, TV a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hry pro rozvoj sociálních vztahů - spolupráce hráčů, respektování ostatních - respektování domluvených pravidel - zásady fair play <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy - pravidla soužití ve škole, v rodině, s vrstevníky - chování podporující dobré vztahy (ohleduplnost, respekt, empatie...)
--	--

- empatie v mezilidských vztazích	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podporujeme a rozvíjíme vztahy založené na empatii, respektu, podpoře a pomoci bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk - zařazujeme hry na rozvoj vzájemného poznávání a porozumění - netolerujeme projevy jakékoli nesnášenlivosti - vedeme žáky ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání, hodnotit situace z různých úhlů pohledu - učíme žáky respektovat rozdílnou úroveň schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - učíme žáky tolerovat různou obtížnost zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků
-----------------------------------	---

2. c) komunikace

<ul style="list-style-type: none"> - verbální komunikace - účinná komunikace 	<p><u>řečová výchova 1-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam zvuků, slov a vět - práce podle pokynů (rozumět pokynům přiměřené náročnosti) - třídění slov podle významu, slova nadřazená a podřazená - rozhovor podle základních komunikačních pravidel (střídání role mluvčího a posluchače) - tvoření otázek a odpovědí <p><u>řečová výchova 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stavba a intonace věty tázací a oznamovací - tvoření rozvitých vět a souvětí; pořádek slov ve větě - konverzační cvičení (konkrétní i smyšlené situace) - rozvoj mluvní pohotovosti - asociační cvičení - slovní stereotypy - rozvoj slovní zásoby - vymýšlení slov na dané téma, zdrobněliny, dokončování vět a příběhu - popis dějového obrázku - užití rozvitých vět a souvětí - hádanky, křížovky, scrable - vyprávění příběhu s dodržáním dějové posloupnosti příběhu a charakteristikou hlavních postav - vyprávění vlastního zážitku - samostatný delší mluvený projev <p><u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - situační scénky pro nácvik společenského chování a vhodné formy komunikace v různých situacích <p><u>český jazyk 2: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tvoření otázek, odpovědi na otázky
--	--

<p>- verbální komunikace - účinná komunikace</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozhovor podle základních komunikačních pravidel (střídání role mluvčího a posluchače) - vyprávění krátkého příběhu a pohádky podle návodných otázek nebo obrázků - zachycení dějové posloupnosti pohádky, příběhu <p><u>český jazyk 4: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní pravidla rozhovoru - stavba a intonace věty tázací a oznamovací - tvoření otázek a odpovědi na otázky - doplňování textů (náhrada obrázku slovem, doplňování slov do vět, dokončení vět, spojování částí vět podle obsahu) - třídění slov, slova významově nadřazená a podřazená - formy společenského styku (praktický nácvik): telefonování, poděkování, omluva, oslovení (vykání a tykání), krátký vzkaz (psaní vzkazu), blahopřání (ústní a písemné), rozhovor, nakupování <p><u>český jazyk 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tvoření otázek, odpovědi na otázky rozvitou větou nebo souvětím, pořádek slov ve větě - formy společenského styku: <ul style="list-style-type: none"> - pozdrav - rozloučení, uvítání - blahopřání (ústní i písemné) - psaní dopisu podle osnovy, úprava dopisu, psaní adresy na obálku - psaní pohlednice, psaní adresy na pohlednici - telefonování, práce s telefonním seznamem - vyprávění a dramatizace pohádky, dodržení dějové posloupnosti příběhu <p><u>český jazyk 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - řízená diskuse o shlédnutých televizních pořadech, filmových a divadelních představeních - tvoření otázek, odpovědi na otázky - doplňování vět, výběr vhodných výrazů - řazení vět do celku - procvičování společenského chování v situačních scénkách: omluva, prosba, poděkování, blahopřání, - rozlišování spisovného a nespisovného jazyka - popis pracovního postupu a předmětu - písemná komunikace: psaní pohlednice, blahopřání a dopisu, psaní adresy na pohlednici a na obálku <p><u>český jazyk 7- 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozhovor, komunikační pravidla rozhovoru, střídání role mluvčího a posluchače - telefonický rozhovor, tísňové volání (stručnost, věcnost), důležitá telefonní čísla - procvičování zásad společenského chování a komunikace v situačních scénkách (pozdrav, prosba, poděkování, omluva, blahopřání, přivítání, rozloučení ...) - rozlišování spisovného a nespisovného jazyka - řízená diskuse - prezentace výsledků projektového vyučování před spolužáky a zaměstnanci školy - oslava: vítání a představení hostů, krátký projev na počest oslavence <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace mezi lidmi <ul style="list-style-type: none"> -jasné a srozumitelné vyjadřování -základní pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího; klidná a rozumná argumentace) -komunikační dovednosti v různých společenských situacích a v krizových situacích (situační scénky) <p><u>výpočetní technika 7-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - elektronická pošta (e-mail, SMS zpráva)
--	---

	<p><u>projektové vyučování 2. období 1. stupně a 2. stupeň</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentace výsledků projektového vyučování před spolužáky, pedagogy a ostatními zaměstnanci školy <p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jasná formulace komunikačního sdělení - respektování základních pravidel komunikace - respektování jiných názorů - obhajoba vlastních názorů pomocí rozumné argumentace
- neverbální komunikace	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvíjíme schopnosti pozorování a porozumění neverbální komunikaci, pozorujeme a vyhodnocujeme prostředky neverbální komunikace v různých situacích: <ul style="list-style-type: none"> - gesta, mimika, postoj, vzhled člověka a co vyjadřují - řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem - řeč lidských skutků <p><u>estetická výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam vkusného oblečení, účesu, líčení a slušného vystupování při přijímacím pohovoru
- komunikace v různých společenských situacích - účinná komunikace	<p><u>vlastivěda 4: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - situační scénky pro nácvik společenského chování a vhodné formy komunikace v různých situacích <p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikační dovednosti v různých situacích (situační scénky) <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace mezi lidmi <ul style="list-style-type: none"> - jasné a srozumitelné vyjadřování - základní pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího; klidná a rozumná argumentace) - komunikační dovednosti v různých společenských situacích a v krizových situacích (situační scénky) <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace: umění naslouchat, obhajovat svůj názor a respektovat názory ostatních <p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - prakticky nacvičujeme základní komunikační dovednosti (pozdrav, prosba, žádost, omluva, žádost o informaci, podání informace, vysvětlování, přesvědčování, vyjednávání, řešení konfliktů apod.) - podporujeme otevřenou a vstřícnou komunikaci - netolerujeme lhaní a nezdvořilé vyjadřování
- komunikace v mimořádných a život ohrožujících situacích	<p><u>prvouka 1-3: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - důležitá telefonní čísla pro řešení mimořádných situací, přivolání pomoci - bezpečné chování a komunikace při setkání s neznámými lidmi <p><u>přírodověda 4-5, vlastivěda 4-5, pracovní vyučování 6-9</u></p> <p><u>přírodopis 8, chemie 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci v mimořádných a krizových situacích, praktický nácvik přivolání pomoci, komunikace v krizových situacích <p><u>český jazyk 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - telefonický rozhovor, tísňové volání (stručnost, věcnost) <p><u>občanská výchova 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace v krizových situacích, respektování pokynů kompetentních osob <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikační dovednosti v krizových situacích (situační scénky) - komunikace s pomáhajícími organizacemi - základní techniky odmítání drog a návykových látek

	<ul style="list-style-type: none"> - základní techniky obrany před různými formami násilí <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9: součást učiva</u> - pomáhající organizace a kontakty na ně - práce s telefonním seznamem - vyhledávání informací o činnosti pomáhajících organizací a kontaktech s nimi na internetu - praktický nácvik komunikace s pomáhajícími organizacemi, komunikace v krizových situacích - techniky řešení konfliktních a krizových situací
- asertivní komunikace (komunikační obrana proti manipulaci)	<u>český jazyk 8- 9: součást učiva</u> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik asertivní komunikace <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - asertivní komunikace

2. d) spolupráce a soutěživost

<ul style="list-style-type: none"> - základní sociální dovednosti pro spolupráci ve dvojici a ve skupině 	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> <ul style="list-style-type: none"> - pravidelně rozvíjíme: a) spolupráci (prací ve dvojicích a ve skupině) b) soutěživost (zařazováním soutěží) - vybíráme takové soutěže, aby každý žák mohl zažít pocit úspěchu s ohledem na jeho individuální možnosti při skupinové práci i při soutěžích vedeme žáky: <ul style="list-style-type: none"> - k respektování základních pravidel slušného chování - ke klidnému řešení konfliktních a problémových situací - ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání, hodnotit situace z různých úhlů pohledu - k dovednosti zastávat ve skupině různé role - k respektování rozdílné úrovně schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - k tolerování různé obtížnosti zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků - k empatii - učíme žáky poznávat, kdy potřebuje spolužák pomoc a umět mu ji vhodnou formou nabídnout - k respektování základních pravidel rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího) - k respektování jiných názorů a obhajování vlastních názorů pomocí klidné a rozumné argumentaci - k přesnému a stručnému vyjadřování s využitím osvojených odborných termínů
<ul style="list-style-type: none"> - základní komunikační dovednosti pro spolupráci ve dvojici a ve skupině 	

3. morální rozvoj

3. a) řešení problémů a rozhodovací dovednosti

<ul style="list-style-type: none"> - řešení problémů v mezilidských vztazích 	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> <ul style="list-style-type: none"> - důsledně vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování - pomáháme žákům řešit aktuální problémy ve vztazích s vrstevníky i vyučujícími: <ul style="list-style-type: none"> - hledáním příčin konfliktů (z různých úhlů pohledu) - hledáním způsobů řešení konfliktů - zhodnocením možností předcházení dalším konfliktům - učíme žáky řešit problémy klidným způsobem s využitím vhodných komunikačních prostředků (verbální i neverbální komunikace)
<ul style="list-style-type: none"> - řešení učebních problémů 	<u>ve všech vyučovacích předmětech</u> <ul style="list-style-type: none"> - rozvíjíme koncentraci na pracovní výkon - učíme žáky organizovat své pracovní místo tak, aby

	<p>eliminovat zbytečné rušivé podněty</p> <ul style="list-style-type: none"> - zadáváme úkoly přiměřené náročnosti; rozlišujeme základní a rozšiřující učivo podle individuálních možností žáků - učíme žáky předcházet výukovým problémům vhodnou organizací a plánováním domácí přípravy na vyučování - vedeme žáky k odpovědnosti za kvalitu odvedené práce v rámci individuálních možností každého žáka - učíme žáky využívat spolupráce v týmu - motivujeme žáky k učení: každou dobře odvedenou práci pochválíme, oceňujeme snahu a individuální pokrok - každé učivo dobře procvičíme, až po dostatečném osvojení učiva přistupujeme k dalšímu navazujícímu učivu - učíme žáky včas a vhodnou formou požádat o pomoc při řešení výukových obtíží - nabízneme možnosti řešení výukových problémů, ale na žácích necháváme odpovědnost za jejich vyřešení
--	--

3. b) hodnoty, postoje, praktická etika

- rozhodování v eticky problematických situacích	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pomáháme žákům řešit aktuální problematické situace - o každé takové situaci se žáky diskutujeme, snažíme se umožnit žákům hodnocení situace z více úhlů pohledu a samostatné navrhování vhodného chování v dané situaci - od žáků vyžadujeme chování, jednání a rozhodování v eticky problematických situacích podle základních zásad odpovědnosti, spolehlivosti, spravedlnosti, respektu, tolerance a empatie
- pomáhající a prosociální chování	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - prostředí školy nabízí denně řadu možností jak rozvíjet u žáků prosociální chování: <ul style="list-style-type: none"> - v každodenním kontaktu s různě postiženými spolužáky se děti zcela přirozenou cestou učí vycítit, kdy jejich kamarád potřebuje pomoc, vhodnou formou ji nabídnout a neočekávat protislužbu - učíme žáky na jedné straně prožívat pocit radosti z poskytnuté pomoci a na druhé straně poskytnutou pomoc ocenit - netolerujeme nekomarádské chování a odmítnutí pomoci <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - péče o nemocné, postižené a staré lidi <ul style="list-style-type: none"> - typy postižení (mentální, smyslová, tělesná) - pojem invalidita <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - systém péče o nemocné, postižené a staré lidi, nejtěžší překážky v životě a možnosti jejich řešení - výchova a vzdělávání postiženého dítěte - vztah k nemocným, starým a postiženým lidem

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. občanská společnost a škola

<ul style="list-style-type: none"> - školní řád (práva a povinnosti žáků, rodičů a zaměstnanců školy) - vnitřní řád školy - pravidla práce v odborných učebnách 	<ul style="list-style-type: none"> - Na začátku každého školního roku jsou všichni žáci formou třídnické hodiny seznámeni se školním řádem a vnitřním řádem školy. - Rodiče mají možnost si přečíst školní řád ve škole.
--	--

<p>- nutnost stanovení pravidel chování a jejich respektování</p>	<p>S nejdůležitějšími povinnostmi rodičů podle školního řádu jsou seznámeni buď na rodičovské schůzce nebo formou stručného písemného seznamu (např. jak omlouvat absence svého dítěte apod.).</p> <p>- Před první vyučovací hodinou odborného předmětu jsou žáci průběžně seznamováni s pravidly bezpečnosti práce v odborných učebnách (cvičný byt a kuchyň, školní dílna, šicí a keramická dílna, rehabilitační bazén, tělocvična, učebna výt. výchovy, učebna pro výuku chemie a fyziky apod.).</p> <p><u>prvouka 1-2, vlastivěda 4-5, obč. výchova 7: součást učiva</u></p> <p>- školní řád, vnitřní řád školy <u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <p>- nutnost stanovení pravidel a jejich respektování člověk a svoboda, svoboda v rámci určitých pravidel</p>
<p>- demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <p>- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování</p> <p>- vyučující, ostatní zaměstnanci školy a žáci navzájem respektují svá práva a chovají se k sobě ohleduplně</p> <p>- podporujeme přátelské vztahy mezi žáky založené na respektu, toleranci a empatii; podporujeme přátelské vztahy mezi žáky různých ročníků</p> <p>- žáci mají právo se svobodně vyjadřovat k veškerému školnímu dění, ale v diskusi musí respektovat názory ostatních a svoje stanovisko obhajovat pomocí klidné a rozumné argumentace</p> <p>- vzdělávací obsah některých vyučovacích hodin mohou žáci aktivně ovlivňovat (výtvarná výchova, estetická výchova, hudební výchova a pracovní vyučování), ale pokud je to z organizačních důvodů nutné, musí se žák podříditi přání většiny</p> <p>- vyučující je pro žáky partnerem a rádcem</p> <p>- žáci musí respektovat autoritu pedagogů i ostatních zaměstnanců školy</p> <p><u>prvouka 1-2: součást učiva</u></p> <p>- pravidla slušného chování ke spolužákům, učitelům a ostatním zaměstnancům školy</p> <p>- práce ve skupině na základě respektování ostatních žáků</p> <p><u>vlastivěda 4: součást učiva</u></p> <p>- situační scénky pro nácvik společenského chování a vhodné formy komunikace v různých situacích</p> <p>- hodnocení vlastního chování, chování spolužáků i dospělých, rozbor konkrétních situací ve škole i mimo školu, ve filmu a literatuře</p> <p>- hledání příčin porušování pravidel slušného chování</p> <p>- navrhování vhodných výchovných opatření</p> <p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <p>- vztahy ve škole, respektování autorit</p> <p>- přátelské vztahy, umění dobře vycházet s lidmi</p> <p>- seberegulace</p>
<p>- spolupráce školy s dalšími institucemi v obci</p>	<p><u>odbor sociálně právní ochrany dětí</u></p> <p>- spolupráce při řešení problémů špatné školní docházky, neplnění školních povinností a jiných výchovných problémů; návštěvy v rodinách problémových žáků</p> <p>- účast na výchovných komisích (výchovné komise projednávají výchovné problémy žáků za účasti pracovnice odboru sociálně právní ochrany dětí, výchovného poradce školy, třídního učitele, rodičů a žáka)</p> <p><u>Policie ČR</u></p> <p>- přednášky pro žáky 1. a 2. stupně na téma:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - bezpečnost silničního provozu - ochrana před různými formami zneužívání a násilí - nebezpečí drogových závislostí - protiprávní jednání a jeho trestní postihy - trestná činnost dětí a mládeže - trestní odpovědnost dětí a mládeže <p><u>Gymnázium Zikmunda Wintra v Rakovníku</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Peer program: protidrogová prevence <p><u>Domov Ráček o.p.s.</u> (denní stacionář pro ment. postižené)</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráce dětí z naší školy a z Ráčku, společné sportovní a kulturní akce <p><u>Městská knihovna Rakovník</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pasování prvňáčků na čtenáře - rozloučení se školním rokem („Hurá na prázdniny!“)
--	--

2. občan, občanská společnost a stát

- práva a povinnosti občana	<p><u>prvouka 1: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozdělení povinností v rodině <p><u>prvouka 3: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práva a povinnosti členů rodiny <p><u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práva a povinnosti žáka školy dané školním řádem <p><u>občanská výchova 7, 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - role, postavení, práva a povinnosti rodinných příslušníků - právo na vzdělání <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zákon o rodině - odpovědnost rodičů za výchovu dětí <p><u>občanská výchova 8, 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zákoník práce - práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele
- Ústava České republiky jako základní zákon země	<p><u>občanská výchova 7, 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ústava ČR
- Listina základních práv a svobod	<p><u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Listina základních práv a svobod - práva dítěte („Slabikář práv dítěte“) <p><u>občanská výchova 7, 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Listina základních práv a svobod - ochrana lidských práv <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rovnoprávnost mužů a žen <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - svoboda víry a náboženského vyznání <p><u>dějepis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - A. Hitler, fašismus, koncentrační tábory - porušování základních práv a svobod, teorie o nadřazenosti jedné lidské rasy; problematika holocaustu
- práva dítěte	<p><u>vlastivěda 4-5, občanská výchova 7, 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práva dítěte
- aktivní uplatňování práv občana	<p><u>vlastivěda 4 -5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pomáhající organizace a služby odborné pomoci v případě porušování práv dítěte <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - uplatňování práv občana - pomáhající organizace v případě porušování práv dítěte

- právní ochrana občana	<u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - pojem právo - právo ústavní, rodinné, občanské, pracovní, trestní - ochrana osobního vlastnictví - orgány činné v trestním řízení (policie, státní zastupitelství, soudy)
- protiprávní jednání - odpovědnost občana za své postoje a činy	<u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - důsledky porušování dohodnutých pravidel a zákonů (různé typy a stupně postihů) - druhy protiprávního jednání a jeho postihy - trestná činnost dětí a mládeže - trestní odpovědnost dětí a mladistvých - projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem - vandalismus, šikana, - psychické a fyzické a zneužívání
- demokratické způsoby řešení konfliktů v osobním životě a ve společnosti	<u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - poměr sil politických stran podle výsledků voleb, demokratické řešení rozdílných názorů politických stran
- komunikace s úřady	<u>prvouka 2: součást učiva</u> - jak se chovat na poště (situační scénky) <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - komunikace s úřady, pravidla slušného chování <u>občanská výchova 8: součást učiva</u> - právní dokumenty občana a jak je získat
- občanské soužití v demokratické společnosti	<u>prvouka 2: součást učiva</u> - pravidla slušného chování ke spolužákům, učitelům a ostatním zaměstnancům školy, rodičům - práce ve skupině na základě respektování ostatních žáků <u>vlastivěda 4: součást učiva</u> - situační scénky pro nácvik společenského chování a vhodné formy komunikace v různých situacích - hodnocení vlastního chování, chování spolužáků i dospělých rozbor konkrétních situací ve škole i mimo školu, ve filmu a literatuře hledání příčin porušování pravidel slušného chování - navrhování vhodných výchovných opatření <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - pravidla slušného chování <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - nutnost stanovení pravidel a jejich respektování - zákony jako základní pravidla občanského soužití - společenské chování a společenský takt - slušnost, ohleduplnost, úcta k ostatním lidem - tolerance k názorům a zájmům ostatních lidí - umění jednat s lidmi - člověk a svoboda, svoboda v rámci určitých pravidel - morálka jako základ soužití mezi lidmi - morální hodnoty jedince, hodnotový žebříček
- soužití s menšinami	<u>přírodověda 4: součást učiva</u> - rovnoprávnost všech lidských ras a národností <u>vlastivěda 5: součást učiva</u> - obyvatelstvo ČR, národnostní menšiny a jejich postavení <u>zeměpis 6: součást učiva</u> - národnostní menšiny v České republice a jejich postavení <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - péče o staré, nemocné a postižené spoluobčany v regionu <u>občanská výchova 7: součást učiva</u> - postavení a práva národnostních menšin - nebezpečí rasismu, xenofobie a diskriminace <u>občanská výchova 8: součást učiva</u>

	<ul style="list-style-type: none"> - systém péče o nemocné, postižené a staré lidi, nejtěžší překážky v životě a možnosti jejich překonávání - výchova a vzdělávání postiženého dítěte - vztah k nemocným, starým a postiženým lidem <p><u>přírodopis 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - antropologie proti teoriím rasismu <p><u>občanská výchova 7, 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečí rasismu, xenofobie a diskriminace <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rovnoprávné postavení všech lidí - úcta k sobě i k druhým lidem bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk
--	---

3. formy participace občanů v politickém životě

- parlamentní, krajské a obecní volby	<p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - volby do parlamentu a obecních zastupitelstev
- obec jako základní jednotka samosprávy	<p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - instituce státní správy a samosprávy a jejich činnost

4. principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

- principy demokracie; demokracie jako protiváha diktatury a anarchie	<p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pojmy: demokratická společnost, republika <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteristika demokratické společnosti - práva a svobody v demokratickém státě
- státní zřízení České republiky jako příklad demokracie (základní principy demokratického politického systému)	<p><u>občanská výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zákonodárná, výkonná a soudní moc - zákonodárné orgány, instituce státní správy - vláda, její složení, funkce - náplň práce jednotlivých ministerstev - prezident republiky - politické strany a spolky <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poměr sil politických stran podle výsledků voleb

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. Evropa a svět nás zajímá

- zážitky a zkušenosti z vlastního cestování po Evropě	<p><u>vlastivěda 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyprávění zážitků z vlastních cest po Evropě <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - právní dokumenty občana: jak získat cestovní pas
- naši sousedé v Evropě	<p><u>vlastivěda 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sousední státy a jejich hlavní města <p><u>zeměpis 6,7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sousední státy <ul style="list-style-type: none"> - poloha sousedních států (mapa Evropy) - stručná charakteristika sousedních států - hlavní města sousedních států

	<u>zeměpis 8: součást učiva</u> - Evropa jako světadíl - jednotlivé evropské státy - poloha a rozloha států - podnebí a přírodní podmínky, povrch, vodstvo - průmysl a zemědělství, dovoz a vývoz zboží - státní zřízení, hlava státu, úřední jazyk - hlavní a významná města - přírodní, kulturní a historické zajímavosti - oblasti cestovního ruchu a rekreace - obyvatelstvo Evropy - hustota osídlení a způsob bydlení v závislosti na přírodních a hospodářských podmínkách - národnostní a jazykové skupiny; soužití Evropanů - způsob života - prolínání a možnosti vzájemného obohacování kultur
- život dětí v jiných zemích, rodinné příběhy	<u>český jazyk a doplňovací hodiny 1-9: součást učiva</u> - čtení příběhů a promítání hraných filmů o dětech z různých evropských států - diskuze o příběhu - v čem se náš život liší a v čem jsme stejní
- lidová slovesnost evropských zemí	<u>český jazyk 1-9: součást učiva</u> - básničky, říkadla, pohádky evropských národů
- zvyky a tradice jiných národů	<u>prvouka 1-3, vlastivěda 4</u> - Vánoce, Velikonoce a další svátky v evropských zemích <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - způsob života Evropanů - zvyky a tradice

2. Objevujeme Evropu a svět

- naše vlast a Evropa	<u>zeměpis 8: součást učiva</u> - Evropská unie a její význam - členské státy EU - postavení České republiky v Evropské unii
- evropské symboly	<u>zeměpis 8: součást učiva</u> - evropské symboly
- život Evropanů, styl života v evropských rodinách	<u>prvouka 1-3, vlastivěda 4</u> - Vánoce, Velikonoce a další svátky v evropských zemích <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - způsob života Evropanů - zvyky a tradice <u>anglický jazyk 8-9: součást učiva</u> - zvyky v anglicky mluvících zemích
- životní styl a vzdělávání mladých Evropanů	<u>český jazyk 6-9: součást učiva</u> - čtení textů v novinách a časopisech - promítání dokumentárních a hraných filmů <u>výpočetní technika 8-9: součást učiva</u> - vyhledávání informací na internetu o vzdělávání v Evropě

3. Jsme Evropané

- Evropská Unie	<u>občanská výchova 8: součást učiva</u> - Evropská unie a její význam - členské státy Evropské unie - spolupráce států v rámci Evropské unie
-----------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - postavení ČR v Evropské unii, práva občanů ČR v rámci Evropské unie a způsoby jejich uplatňování <u>dějepis 9: součást učiva</u> - vstup České republiky do Evropské unie
- mezinárodní organizace	<u>občanská výchova 9: součást učiva</u> <ul style="list-style-type: none"> - ekonomická, politická, bezpečnostní a kulturní spolupráce mezi národy a její význam - významné mezinárodní organizace a společenství a jejich činnost (NATO, OSN, EU, UNICEF, UNESCO atd.) <u>dějepis 9: součást učiva</u> - vstup České republiky do NATO

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. kulturní rozdíly

<ul style="list-style-type: none"> - jedinečnost každého člověka, individuální rozdíly (vlastnosti, znalosti, dovednosti, postoje, chování) - respektování jedinečnosti každého člověka - odlišnost jako výhoda, ne jako překážka 	<u>ve všech vyučovacích předmětech</u> <ul style="list-style-type: none"> - práce ve dvojicích a ve skupině, zastávání různých rolí ve skupině = prostředek sebepoznávání a vzájemného poznávání členů skupiny <ul style="list-style-type: none"> - co umím já a co ti druzí (schopnosti, znalosti a dovednosti) - moje pozice ve skupině, pozice těch druhých - čím mohu být skupině prospěšný já a čím ti druzí - zadáváme žákům takové úkoly, kde se vzájemně potřebují, kde každý může zažít pocit úspěchu a ocenění ze strany ostatních členů skupiny - vedeme žáky k poznání, že spoluprací členů skupiny, kde každý umí něco jiného, lze snáze dosáhnout cíle
<ul style="list-style-type: none"> - respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy) 	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> <ul style="list-style-type: none"> - podporujeme a rozvíjíme vztahy založené na empatii, respektu, podpoře a pomoci bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk - zařazujeme hry na rozvoj vzájemného poznávání a porozumění - netolerujeme projevy jakékoli nesnášenlivosti
<ul style="list-style-type: none"> - poznávání vlastní kultury 	<u>český jazyk 1-9: součást učiva</u> <ul style="list-style-type: none"> - lidová slovesnost, literatura <u>výtvarná výchova 1-8, estetická výchova 9: součást učiva</u> <ul style="list-style-type: none"> - výtvarné umění: návštěvy obsahem a rozsahem přiměřených výstav <u>hudební výchova 1-8, estetická výchova 9: součást učiva</u> <ul style="list-style-type: none"> - lidové písně - poslechové činnosti: díla českých skladatelů - státní hymna

2. lidské vztahy

<ul style="list-style-type: none"> - uplatňování principů slušného chování 	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> <ul style="list-style-type: none"> - důsledně vyžadujeme dodržování zásad slušného chování a pravidel daných školním řádem a vnitřním řádem školy - vyžadujeme chování mezi vrstevníky i mezi žáky a zaměstnanci školy založené na respektu, toleranci, ohleduplnosti a empatii <u>prvouka 1-2: součást učiva</u>
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - pravidla slušného chování ke spolužákům, učitelům a ostatním zaměstnancům školy - práce ve skupině na základě respektování ostatních žáků <u>vlastivěda 4: součást učiva</u> - situační scénky pro nácvik společenského chování a vhodné formy komunikace v různých situacích - hodnocení vlastního chování, chování spolužáků i dospělých rozbor konkrétních situací ve škole i mimo školu, ve filmu a literatuře - hledání příčin porušování pravidel slušného chování - navrhování vhodných výchovných opatření <u>občanská výchova 7: součást učiva</u> - vztahy ve škole, respektování autorit - přátelské vztahy, umění dobře vycházet s lidmi - seberegulace
- význam kvalitních mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - budujeme přátelské vztahy ve třídě i mezi žáky z různých ročníků, pomáháme řešit problémové a konfliktní situace (diskutujeme se žáky o dané situaci, žáci navrhuji možná řešení) - v každodenním životě se žáci přesvědčují o významu přátelských vztahů a v praxi si ověřují, jaké chování vede k navazování a prohlubování přátelských vztahů <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteristika kamarádských a přátelských vztahů - význam přátelství - vztahy mezi chlapci a děvčaty - láska, hledání partnera, manželství, rodina
<p>- tolerance, empatie (umění vžít se do role druhého člověka)</p> <p>- tolerance, empatie (umění vžít se do role druhého člověka)</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podporujeme a rozvíjíme vztahy založené na empatii, respektu, podpoře a pomoci bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk - zařazujeme hry na rozvoj vzájemného poznávání a porozumění - netolerujeme projevy jakékoli nesnášenlivosti - vedeme žáky ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání, hodnotit situace z různých úhlů pohledu - učíme žáky respektovat rozdílnou úroveň schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - učíme žáky tolerovat různou obtížnost zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků
- rozvoj dobrých vztahů a spolupráce s ostatními lidmi bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou, zájmovou a generační příslušnost	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podporujeme a rozvíjíme vztahy založené na empatii, respektu, podpoře a pomoci bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav, sociální, zájmovou a generační příslušnost - podporujeme spolupráci různorodých skupin - záměrně vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují kdy každý může zažít pocit úspěchu a ocenění ze strany ostatních členů skupiny
- rozvoj ohleduplnosti a přátelských vztahů k nemocným a postiženým spolužákům; tolerování individuálních nároků na žáky s ohledem na jejich možnosti	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - prostředí školy nabízí denně řadu možností jak rozvíjet u žáků prosociální chování: <ul style="list-style-type: none"> - v každodenním kontaktu s různě postiženými a zdravotně oslabenými spolužáky se děti zcela přirozenou cestou učí vcítit, kdy jejich kamarád potřebuje pomoc, vhodnou formou ji nabídnout a neočekávat protislužbu

<p>- rozvoj ohleduplnosti a přátelských vztahů k nemocným a postiženým spolužákům; tolerování individuálních nároků na žáky s ohledem na jejich možnosti</p>	<p>- učíme žáky prožívat pocit radosti z poskytnuté pomoci a poskytnutou pomoc ocenit - netolerujeme nekomarádské chování a odmítnutí pomoci <u>ve všech vyučovacích předmětech</u> vedeme žáky: - k respektování rozdílné úrovně schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - k tolerování různé obtížnosti zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků - zohledňujeme individuální možnosti každého žáka při hodnocení i sebehodnocení (hodnotíme individuální pokrok, nejen osvojené učivo)</p> <p><u>občanská výchova 8: součást učiva</u> - péče o nemocné, postižené a staré lidi - typy postižení (mentální, smyslová, tělesná) - pojem invalidita - systém péče o nemocné, postižené a staré lidi, nejtěžší překážky v životě a možnosti jejich řešení - výchova a vzdělávání postiženého dítěte - vztah k nemocným, starým a postiženým lidem</p>
--	---

3. etnický původ

<p>- rovnocennost všech etnických skupin</p>	<p><u>přírodověda 5: součást učiva</u> - rovnoprávnost všech lidských ras a národností <u>přírodopis 8: součást učiva</u> - antropologie proti teoriím rasismu</p>
--	--

<p>- základní informace o různých etnických skupinách žijících v České republice, Evropě a ostatních světadílech</p>	<p><u>vlastivěda 5: součást učiva</u> - obyvatelstvo ČR, národnostní menšiny a jejich postavení <u>zeměpis 6, 7: součást učiva</u> - národnostní menšiny v České republice a jejich postavení <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - soužití lidí různých národností náboženského vyznání v Evropě <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - obyvatelstvo světa: - etnické skupiny - hustota osídlení - způsob života - úřední jazyk - růst populace, pohyb národů a prolínání a vzájemné obohacování národů a jejich kultur</p> <p><u>český jazyk, zeměpis, občanská výchova, pracovní vyučování, hudební výchova, estetická výchova</u> zařazujeme do vyučování činnosti zaměřené na poznávání života lidí a kultury jiných národností žijících v ČR - hudební ukázky - čtení pohádek a dětských příběhů - příprava typických národních pokrmů - drobné výrobky znázorňující předměty typické pro dané etnikum - informace o způsobu života lidí daného etnika - muzejní expozice a výstavy o životě jiných etnik</p>
--	--

4. multikulturalita

<p>- základní pojmy: etnikum, národnost, státní příslušnost, národnostní menšina; rasismus, xenofobie, diskriminace</p>	<p><u>zeměpis 6: součást učiva</u> - pojmy „národnost“, „státní příslušnost“ a „národnostní menšina“ <u>občanská výchova 7: součást učiva</u> - postavení a práva národnostních menšin - nebezpečí rasismu, xenofobie a diskriminace (vysvětlení pojmů) <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - nebezpečí rasismu, xenofobie a diskriminace <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - pojem „etnikum“</p>
<p>- postavení národnostních menšin</p>	<p><u>přírodověda 4: součást učiva</u> - rovnoprávnost všech lidských ras a národností <u>vlastivěda 5: součást učiva</u> - obyvatelstvo ČR, národnostní menšiny a jejich postavení <u>zeměpis 6, 7: součást učiva</u> - národnostní menšiny v České republice a jejich postavení <u>občanská výchova 7: součást učiva</u> - postavení a práva národnostních menšin <u>přírodopis 8: součást učiva</u> - antropologie proti teoriím rasismu <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - soužití lidí různých národností a náboženského vyznání v Evropě <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - soužití lidí různých etnik, národností a náboženského vyznání ve světě <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - úcta k sobě i k druhým lidem bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk - svoboda víry a náboženského vyznání</p>
<p>- postavení žáků z odlišného kulturního prostředí ve třídě</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - učíme žáky naslouchat druhým, respektovat odlišné kulturní zkušenosti a názory, obhajovat vlastní názory pomocí klidné a rozumné argumentace - učíme žáky dívat se na věci z různých úhlů pohledu - pomáháme žákům hledat možnosti osobního přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy</p>
<p>- projevy rasové nesnášenlivosti, jejich rozpoznávání a hledání možných příčin</p> <p>- trestní postihy projevů rasové nesnášenlivosti</p>	<p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u> - rozbor textu, vyjádření hlavní myšlenky příběhu - znaky rasismu, xenofobie a diskriminace v konkrétním příběhu (poznat a vysvětlit) <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - projevy rasové nesnášenlivosti - hledání příčin rasové nesnášenlivosti - pojem právo - principy právní ochrany občana - trestní odpovědnost dětí a mladistvých - trestní postihy projevů rasové nesnášenlivosti - orgány činné v trestním řízení</p> <p>aktuálně zařazovat zprávy z tisku o projevech rasové nesnášenlivosti a jejich potrestání</p>
<p>- možnosti obohacení kulturou jiných národů</p>	<p><u>český jazyk, zeměpis, občanská výchova, pracovní vyučování, hudební výchova, estetická výchova</u> zařazujeme do vyučování činnosti zaměřené na poznávání života lidí a kultury jiných národností žijících v ČR - hudební ukázky z celého světa</p>

	(muzikály, moderní hudba, etnická hudba, etnické hudební nástroje) - čtení a promítání pohádek a dětských příběhů ze světa - promítání filmů světově uznávaných režisérů - příprava typických národních pokrmů (jak ovlivnily světové kuchyně stravování Čechů) - drobné výrobky znázorňující předměty typické pro dané etnikum (které z nich se používají i v Čechách) - informace o způsobu života lidí daného etnika - světová móda (využití etnických prvků) - hračky dětí (s jakými hračkami ze světa si hrají české děti) - muzejní expozice a výstavy o životě jiných etnik <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - způsob života Evropanů, možnosti vzájemného obohacování kultur evropských národů
- prolínání kultur v současném světě a předpokládaný vývoj v budoucnosti	<u>zeměpis 9: součást učiva</u> - obyvatelstvo světa: růst populace, pohyb národů, prolínání a vzájemné obohacování národů a jejich kultur
- význam osvojení cizího jazyka jako nástroje dorozumívání a celoživotního vzdělávání	<u>anglický jazyk 8: součást učiva</u> - význam výuky cizího jazyka

5. princip sociálního smíru a solidarity

- lidská práva, základní dokumenty o lidských právech	<u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u> - Listina základních práv a svobod - práva dítěte („Slabikář práv dítěte“) <u>přírodověda 4: součást učiva</u> - rovnoprávnost všech lidských ras a národností <u>občanská výchova 7, 9: součást učiva</u> - Listina základních práv a svobod - Ústava České republiky - práva dítěte
- lidská práva, základní dokumenty o lidských právech	<u>občanská výchova 8: součást učiva</u> - rovnoprávnost mužů a žen <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - svoboda víry a náboženského vyznání - uplatňování práv občana
- lidská solidarita	<u>projektové vyučování: 8. ročník</u> - nadace pro pomoc nemocným a postiženým a jejich činnost (příklady) - humanitární organizace a jejich činnost (příklady) - jak mohu pomoci a kam se obrátit - vyhledávání informací na internetu
- princip solidarity v oblasti zdravotnictví a sociální péče	<u>občanská výchova 8: součást učiva</u> - sociální zabezpečení - lékařská péče, nemocenské pojištění - péče o nemocné, postižené a staré lidi - podpora v nezaměstnanosti

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. ekosystémy

1. a) základní pojmy

- pojmy „společenstvo, populace, ekosystém“	<u>přírodopis 7 a 9: součást učiva</u> - pojmy „společenstvo, populace, ekosystém“
- typy společenstev	<u>přírodopis 6-7: součást učiva</u> - organizovaná hmyzí společenstva (mraveniště, včelí úl) <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - rostlinná a živočišná společenstva - společenstva přirozená a uměle vytvořená člověkem - společenstva podle převládajícího druhu nebo podle prostředí
- rovnováha ve společenstvu	<u>přírodopis 9: součást učiva</u> - nutnost rovnováhy ve společenstvu - vliv lidských aktivit na rovnováhu společenstev

1. b) les

- les jako společenstvo	<u>přírodopis 7: součást učiva</u> - vztahy rostlin a živočichů, rovnováha v ekosystému - les jako rostlinné společenstvo
- zvířata a rostliny v lese	<u>prvouka 1: součást učiva</u> - poznávání volně žijících zvířat v lese - péče o ptactvo a lesní zvěř <u>prvouka 2-3 součást učiva</u> - listnaté a jehličnaté stromy v lese - stromy a keře v lese <u>přírodověda 4: součást učiva</u> - zvířata a rostliny v lese
- význam lesa	<u>přírodověda 4, přírodopis 7: součást učiva</u> - význam lesa
- systém péče o lesy České republiky	<u>přírodověda 4: součást učiva</u> - nepřátelé lesů - ochrana lesů <u>přírodopis 7: součást učiva</u> - systém péče o lesy České republiky

1. c) pole

- zvířata a rostliny na poli a v jeho okolí	<u>prvouka 1: součást učiva</u> - poznávání volně žijících zvířat na poli <u>přírodověda 4: součást učiva</u> - zvířata žijící na poli a v jeho okolí - péče o volně žijící zvířata
- význam polí	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - význam polí
- hospodaření na poli, vliv lidské aktivity na kvalitu půdy	<u>přírodopis 9: součást učiva</u> - způsob pěstování hospodářsky významných rostlin a jeho dopad na životní prostředí
- kulturní rostliny, způsob jejich pěstování a význam pro výživu člověka	<u>prvouka 1- 3: součást učiva</u> - jarní a podzimní práce na poli - sklizeň obilí, žně <u>prvouka 3: součást učiva</u> - zelenina a její uskladnění <u>přírodověda 4: součást učiva</u> - jarní a podzimní práce na poli - pěstování brambor a zeleniny - druhy obilovin, žně, zpracování obilovin - luční rostliny a traviny, senoseč

	<p><u>přírodověda 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kulturní rostliny a jejich využití (obiloviny, ovoce, zelenina) <p><u>přírodopis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hospodářsky důležité rostliny (pícniny, obilniny, zeleniny, olejnin, luskoviny, okopaniny) <p><u>zeměpis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hospodářské plodiny jednotlivých států světa
--	---

1. d) moře a oceány

- život v mořích a oceánech	<p><u>zeměpis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - světová moře a oceány - poloha, rozloha, život v mořích a oceánech
- význam moří a oceánů	<p><u>přírodopis 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hospodářsky významné druhy ryb, mořské ryby <p><u>zeměpis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam moří a oceánů
- ochrana čistoty vody v mořích a oceánech	<p><u>zeměpis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana vody a života v mořích a oceánech

1. e) tropický deštný les

- význam deštných lesů	<p><u>zeměpis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam deštných lesů
- vliv lidských aktivit na rozsah a kvalitu deštných lesů	<p><u>zeměpis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vliv lidských aktivit na rozsah a kvalitu deštných lesů

1. f) lidské sídlo

<ul style="list-style-type: none"> - město a vesnice jako umělý ekosystém - život lidí ve městě a na vesnici - vliv života lidí ve městech a vesnicích na životní prostředí (aplikace na místní podmínky; regionální ekologické problémy a možnosti jejich řešení) 	<p><u>projektové vyučování - 5. ročník</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - srovnání způsobu života lidí na vesnici a ve městě dříve a nyní (stírání rozdílů) - lidská obydlí ve městě a na vesnici - zaměstnání lidí ve městě a na vesnici - výhody a nevýhody života na vesnici a ve městě - lidské sídlo jako ekosystém, nutnost rovnováhy v ekosystému - zdroje znečištění vody, ovzduší a půdy v okolí lidských sídel → možnosti ochrany vody, půdy a ovzduší před znečištěním - hospodaření s odpady, sběrné dvory a skládky, recyklace a druhotné suroviny - vliv života ve městě a na vesnici na životní prostředí, na změny krajiny v okolí lidských sídel
<ul style="list-style-type: none"> - město a vesnice jako umělý ekosystém - život lidí ve městě a na vesnici 	<p><u>vlastivěda 4: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - lidská obydlí dříve a nyní <p><u>vlastivěda 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - srovnání způsobu života v minulosti a nyní <p><u>dějepis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - srovnávání způsobu života ve středověku, novověku a současnosti, rozbor příčin změn způsobu života

1. g) kulturní krajina

- vliv lidské činnosti na změny krajiny	<u>zeměpis 7: součást učiva</u> - přírodní a kulturní složky krajiny - přírodní a kulturní složky krajiny v okolí města (vycházka) - vliv lidské činnosti na změny krajiny v okolí města <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - vliv lidské činnosti na životní prostředí
---	--

2. základní podmínky života

2. a) voda

- vlastnosti vody	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - vlastnosti vody - změny skupenství <u>chemie 9: součást učiva</u> - pozorování a pokus: přeměny skupenství vody
- voda na naší planetě, vodní zdroje	<u>vlastivěda 5: součást učiva</u> - vodstvo České republiky <u>zeměpis 6-9: součást učiva</u> - vodstvo jednotlivých států světa <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - světová moře a oceány
- koloběh vody v přírodě	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> <u>chemie 9: součást učiva</u> - koloběh vody v přírodě, různé druhy srážek
- uměle vytvořené vodní nádrže a vliv jejich budování na krajinu	<u>zeměpis 7: součást učiva</u> - vodní nádrže v České republice - dopad budování umělých vodních nádrží na životní prostředí
- voda užitková, pitná, odpadní, minerální a léčivá	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - povrchové a spodní vody, léčivé prameny, výskyt v ČR - úprava vody <u>chemie 9: součást učiva</u> - voda pitná, užitková, odpadní, destilovaná, minerální - naleziště minerálních vod v ČR - využití různých druhů vody v praktickém životě <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - kyselý déšť
- význam vody pro život člověka	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - význam vody pro člověka
- ochrana čistoty vody, globální a regionální problémy a možnosti jejich řešení - vliv lidských aktivit na kvalitu vodních zdrojů	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - ochrana vody před znečištěním <u>chemie 9: součást učiva</u> - zdroje znečištění vody v regionu - ochrana čistoty vody
- ekologická čistička odpadních vod	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - čištění vody - exkurze do ekologické čističky odpadních vod <u>chemie 9: součást učiva</u> - exkurze do ekologické čističky odpadních vod <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - ekologická čistička odpadních vod (využití užitečných bakterií k čištění vody)

2. b) ovzduší

- složení vzduchu	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - vlastností a složení vzduchu - proudění vzduchu - význam vzduchu pro člověka <u>chemie 9: součást učiva</u> - složení vzduchu
- význam zdravého ovzduší pro život na Zemi	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - význam zdravého ovzduší pro člověka, zvířata a rostliny
- kvalita ovzduší v České republice; inverzní počasí	<u>chemie 9: součást učiva</u> - smog a teplotní inverze <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u> - zdroje informací o kvalitě ovzduší a jejich využití <u>výpočetní technika 8-9: součást učiva</u> - vyhledávání informací na internetu
- zdroje znečištění ovzduší	<u>chemie 9: součást učiva</u> - zdroje znečištění ovzduší v regionu
- změny klimatu (skleníkový efekt)	<u>přírodopis 9: součást učiva</u> - skleníkový efekt
- ochrana čistoty ovzduší	<u>chemie 9: součást učiva</u> - ochrana ovzduší
- ochrana čistoty ovzduší	<u>přírodopis 9: součást učiva</u> - ochrana ovzduší - pevné, plynné a kapalně emise; kyselý déšť

2. c) půda

- typy půdy, složení půdy, vliv složení půdy na její úrodnost	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - vznik a složení půdy - humus a jeho význam pro úrodnost půdy - typy půdy podle složení: písčité, hlinité, jílovité - srovnání typů půd: vlastnosti, složení, úrodnost <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - vznik půdy (vliv podnebí a přírodních dějů) - typy půdy podle složení, úrodnost půdy
- zemědělské využití půdy; ekologické zemědělství	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - zemědělské využití půdy <u>zeměpis 6: součást učiva</u> - úrodné oblasti České republiky, pěstované plodiny <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - ekologické zemědělství, bio produkty
- zvyšování úrodnosti půdy a jeho dopad na životní prostředí - zhodnocení dopadu přírodních a umělých hnojiv na kvalitu půdy	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - přírodní a průmyslová hnojiva, kompost <u>dějepis 8: součást učiva</u> - rozvoj zemědělství v novověku (přechod od trojpolního systému ke střídavému hospodářství, pěstování nových rostlin) - dopad nového způsobu hospodaření na životní prostředí <u>chemie 9: součást učiva</u> - přírodní a průmyslová hnojiva a jejich dopad na životní prostředí <u>pracovní vyučování 6-9: součást učiva</u>

	<ul style="list-style-type: none"> - zvyšování úrodnosti půdy (přírodní a umělá hnojiva) - kompostování zbytků rostlin, využití kompostu k hnojení - zhodnocení dopadu přírodních a umělých hnojiv na kvalitu půdy <p><u>přírodopis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vliv lidských aktivit na kvalitu půdy
- význam kvalitní půdy jako základní podmínka zdravých výpěstků	<p><u>pracovní vyučování 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana půdy, vody a vzduchu - vliv kvality životního prostředí na kvalitu výpěstků
- ochrana půdy před znečištěním a erozí	<p><u>přírodověda 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana půdy <p><u>přírodopis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana půdy (opatření hospodářská, technická a biologická)

2. d) ochrana biologických druhů

- vzájemná závislost člověka, rostlin s živočichů, význam zachování rozmanitosti biologických druhů (rostlin i živočichů)	<p><u>přírodověda 4: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - člověk jako součást přírody - vzájemné vztahy člověka a přírody <p><u>přírodopis 6-7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam živočichů a rostlin v přírodě i pro člověka <p><u>přírodopis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vzájemná závislost rostlin a živočichů - nutnost rovnováhy ve společenstvu - vliv lidských aktivit na rovnováhu společenstev <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vztah člověka a přírody
- potravní řetězce v přírodě	<p><u>přírodopis 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - potravní řetězce v přírodě

2. e) energie

- druhy energie, přeměny energie, využívání energie	<p><u>zeměpis 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - využití zdrojů energie <p><u>fyzika 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - přeměny elektrické energie v jiné druhy energie (tepelnou, světelnou, pohybovou), příklady, využití
- vliv využívání energie na rozvoj společnosti	<p><u>dějepis 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - technické vynálezy a využívání energie v novověku → rozvoj dopravy, zemědělská a průmyslová revoluce - dopad rozvoje dopravy, průmyslové a zemědělské revoluce na životní prostředí
- obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie	<p><u>zeměpis 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie <p><u>fyzika 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie
- možnosti úspor energie	<p><u>zeměpis 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - možnosti úspor energie <p><u>fyzika 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - možnosti úspor elektrické energie v domácnosti (energetické třídy spotřebičů, denní a noční proud) <p><u>fyzika 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sluneční kolektory jako alternativní zdroj energie - vodní a větrné elektrárny <p><u>pracovní vyučování 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výběr úsporných domácích elektrospotřebičů

	(vyhledávání informací v návodu k obsluze, energetické třídy spotřebičů, úspory vody a energií)
- vliv výroby energií na životní prostředí	<u>fyzika 9: součást učiva</u> - zhodnocení výroby elektrické energie v různých typech elektráren z hlediska dopadu na životní prostředí - sluneční kolektory jako ekologicky čistá výroba energie

2. f) přírodní zdroje

- surovinové zdroje	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - vznik uhlí, druhy uhlí podle stáří (antracit, černé uhlí, hnědé uhlí, lignit, rašelina) - srovnání výhřevnosti hnědého a černého uhlí - těžba černého a hnědého uhlí, naleziště v ČR - vápenec, kamenná sůl, cihlářské a keramické hlíny, železná ruda, ropa a zemní plyn, stavební suroviny: písky, štěrky, žula: vznik, vlastnosti, zpracování a využití <u>zeměpis 6: součást učiva</u> -stavební materiály: sklářské písky, cihlářské a keramické hlíny -textilní materiály <u>chemie 9: součást učiva</u> - uhlí, ropa, zemní plyn: těžba, zpracování, využití - prvotní a druhotné suroviny <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - surovinové zdroje jednotlivých států světa
- těžba surovin v regionu	<u>zeměpis 6: součást učiva</u> - surovinové zdroje v regionu
- vliv těžby surovin na životní prostředí	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - dopad těžby uhlí na životní prostředí <u>přírodopis 9, chemie 9: součást učiva</u> - dopad těžby uhlí, ropy a zem. plynu na životní prostředí

3. lidské aktivity a problémy životního prostředí

3. a) doprava

- typy dopravy	<u>projektové vyučování - 4. ročník</u> - typy dopravy; dopravní prostředky - vlakové a autobusové nádraží - orientace v jízdních řádech - kupování jízdenek - vyplňování formuláře k vydání žákovské průkazky - cestovné (porovnání nákladů na cestu vlakem, autobusem, autem) - jízda na kole - ekologicky čistá doprava - BESIP pro chodce a cyklisty
- zhodnocení dopadu jednotlivých typů dopravy na životní prostředí	- zhodnocení dopadu jednotlivých typů dopravy na životní prostředí - kontrola emisí u automobilové dopravy, bionafta
- typy dopravy	<u>zeměpis 6: součást učiva</u> - doprava v České republice - cestovní ruch <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - vlakové (autobusové) nádraží -prodej jízdenek, posílání spoluzavazadla -jízdní řád, smluvené značky a symboly

3. b) průmysl

- typy průmyslu podle zpracovávaných surovin; průmysl České republiky	<u>chemie 9: součást učiva</u> - chemický průmysl v ČR (produkty) <u>zeměpis 7: součást učiva</u> - průmysl České republiky <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - průmysl a zemědělství jednotlivých států světa
- vliv techniky a průmyslu na kvalitu životního prostředí	<u>fyzika 7: součást učiva</u> - vliv využití tepelných motorů na kvalitu životního prostředí - bionafta, plyn <u>dějepis 8: součást učiva</u> - dopad rozvoje dopravy, průmyslové a zemědělské revoluce na životní prostředí <u>pracovní vyučování 9: součást učiva</u> - význam techniky v životě člověka a její dopad na životní prostředí <u>přírodopis 9: součást učiva</u> <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - dopad různých lidských aktivit na životní prostředí <u>chemie 9: součást učiva</u> - vliv používání kyselin a hydroxidů na životní prostředí (kyselé deště a jejich dopad na životní prostředí) - vliv zpracování uhlí, ropy a zem. plynu na život. prostředí
- ochrana životního prostředí před chemickým znečištěním	<u>pracovní vyučování 1-9: součást učiva</u> - bezpečnost práce s čistícími prostředky, výběr vhodných prostředků, ekologicky šetrné výrobky a jejich značení <u>chemie 9: součást učiva</u> - likvidace chemických látek

3. c) hospodaření s odpady

- skládky a sběrné dvory	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - bezpečné skládky, sběrný dvůr
- ekologické ukládání nebezpečných odpadů	<u>chemie 9: součást učiva</u> - likvidace chemických látek
- třídění odpadů	<u>dlouhodobý školní projekt</u> - v průběhu celého školního roku žáci třídí školní odpad, ukládají ho do barevně odlišených kontejnerů na chodbách školy a ve třídách, vytríděný odpad odnášejí do kontejnerů mimo školu - význam třídění odpadu - pravidla pro třídění odpadu - využití tříděných odpadů: druhotné suroviny, recyklace
- využití odpadů: druhotné suroviny, recyklace	
- třídění odpadů	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - třídění odpadu, recyklace tříděného odpadu
- využití odpadů: druhotné suroviny, recyklace	

3. d) ochrana přírody, historických a kulturních památek

- památková péče v České republice; využití fondů UNESCO	<u>zeměpis 7: součást učiva</u> - ochrana památek, památky chráněné UNESCO v ČR <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - významné mezinárodní organizace a společenství (NATO, OSN, EU, UNICEF, UNESCO atd.)
- ochrana přírody při masových sportovních akcích	<u>tělesná výchova 1-7: součást učiva</u> - ochrana přírody při sportovních akcích <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u> - ochrana přírody při masových sportovních akcích

--	--

3. e) vliv lidské činnosti na životní prostředí

- reflexe a perspektivy vlivu lidských aktivit na životní prostředí, zachování trvale udržitelného rozvoje	<u>vlastivěda 5: součást učiva</u> - vliv lidských aktivit na životní prostředí regionu
- reflexe a perspektivy vlivu lidských aktivit na životní prostředí, zachování trvale udržitelného rozvoje	<u>zeměpis 8: součást učiva</u> - vliv lidské činnosti na evropské životní prostředí <u>pracovní vyučování 9: součást učiva</u> - význam techniky v životě člověka a její dopad na životní prostředí <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - vliv lidské činnosti na životní prostředí

3. f) rozvoj ekologického vědomí veřejnosti

- činnost ekologických organizací	<u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - ekologické iniciativy, ekolog. organizace a jejich činnost
- globální ekologické problémy a možnosti jejich řešení	<u>chemie 9: součást učiva</u> - ekologické katastrofy a jak jim předcházet <u>zeměpis 9: součást učiva</u> - lokální a globální ekologické problémy a jejich řešení
- zásady ochrany přírody	<u>prvouka 1-2: součást učiva</u> - chování v přírodě - nebezpečí vypalování suché trávy <u>prvouka 3: součást učiva</u> - význam přírody pro člověka, chování v přírodě
- zásady ochrany přírody	<u>přírodověda 4: součást učiva</u> - „Poznej a chraň!“- desatero pravidel ochrany přírody <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - možnosti ochrany a rekultivace přírody <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - ochrana čistoty vody, půdy a ovzduší
- akce typu Den Země, Den stromů apod.	- účast žáků na akcích v rámci Dne Země, Dne stromů apod. (dle možností školy)

4. vztah člověka k prostředí

4. a) naše obec a region

- krajina v regionu (lesy, pole, vodní nádrže)	<u>vlastivěda 4: součást učiva</u> - domov a jeho okolí <u>vlastivěda 5: součást učiva</u> - přírodní, kulturní a historické zajímavosti regionu <u>zeměpis 6: součást učiva</u> - vodstvo v regionu - typy půdy, pole, pěstované plodiny - rostlinstvo a živočišstvo v krajině - přírodní rezervace a chráněné krajinné oblasti - kulturní, historické a přírodní zajímavosti <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - přírodní podmínky v regionu, přírodní zajímavosti
- surovinové zdroje a jejich využití	<u>zeměpis 6: součást učiva</u> - surovinové zdroje v regionu
- průmysl a zemědělství v regionu	<u>zeměpis 6: součást učiva</u>

	<ul style="list-style-type: none"> - průmysl a zemědělství v regionu <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - život lidí v regionu, průmysl a zemědělství
- dopad těžby surovin, průmyslu a zemědělství na životní prostředí regionu	<ul style="list-style-type: none"> <u>zeměpis 6: součást učiva</u> - zdroje znečištění vody, vzduchu a půdy - dopad průmyslu, zemědělství a těžby surovin v regionu na životní prostředí
- chráněné krajinné oblasti a přírodní rezervace v regionu význam CHKO a přírodních rezervací	<ul style="list-style-type: none"> <u>prvouka 3: součást učiva</u> - chování v chráněné krajinné oblasti (dle možnosti spolupráce s CHKO Křivoklátsko a LČR) <u>zeměpis 6: součást učiva</u> - přírodní rezervace a CHKO v regionu a České republice <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - maloplošná chráněná území a jejich význam (chráněné parky a zahrady, přírodní rezervace) - velkoplošná chráněná území a jejich význam (chráněné krajinné oblasti, národní parky) - národní parky a přírodní rezervace v ČR - CHKO a přírodní rezervace v regionu - zásady chování v chráněném území <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - CHKO Křivoklátsko, Jesenicko; přírodní rezervace

4. b) vybraný lokální ekologický problém

<ul style="list-style-type: none"> - příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení lokálního ekologického problému - zajišťování ochrany životního prostředí v regionu - prezentace výsledků projektu 	<ul style="list-style-type: none"> <u>projektové vyučování - 8. ročník</u> - identifikace konkrétního aktuálního problému - hledání příčin lokálního ekologického problému - důsledky ekologického problému - hledání možností nápravy - zajišťování ochrany životního prostředí v regionu (odbor životního prostředí MěÚ, údržba městské zeleně...) - prezentace vlastního názoru na vznik a řešení lokálního ekolog. problému - diskuse: respektování pravidel rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího), obhajoba vlastního názoru pomocí klidné a rozumné argumentace, respektování jiných názorů - obrazová prezentace výsledků projektu (nástěnka, výstavka produktů, fotografie z projektu...)
	<ul style="list-style-type: none"> <u>občanská výchova 6: součást učiva</u> - ochrana životního prostředí v regionu <u>zeměpis 8: součást učiva</u> - lokální ekologické problémy a jejich řešení <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - lokální ekologické problémy, možnosti řešení

4. c) ochrana zdraví, vliv kvality životního prostředí na zdraví člověka

- kvalitní životní prostředí jako základní podmínka zdravého života	<ul style="list-style-type: none"> <u>přírodopis 8: součást učiva</u> <u>občanská výchova 9: součást učiva</u> - kvalitní životní prostředí jako základní podmínka ochrany zdraví
- možnosti ochrany zdraví; zdravý způsob života	<ul style="list-style-type: none"> <u>prvouka 1-3: součást učiva</u> <u>přírodověda 4-5: součást učiva</u> - osobní hygiena, hygiena pracovního a domácího prostředí - péče o chrup, sluch a zrak - ochrana před infekcemi - význam otužování, racionální stravy, aktivního pohybu - návštěva lékaře: umět popsat příznaky nemoci - pohotovostní služba, nemocnice, léky, lékárna

<p>- možnosti ochrany zdraví; zdravý způsob života</p>	<ul style="list-style-type: none"> - chování u lékaře (srozumitelný popis obtíží) - očkování - bezpečné chování ve škole i mimo ni, bezpečnost práce - bezpečnost při zimních hrách dětí - bezpečnost při koupání, sběru hub a lesních plodů a hub - nebezpečí nákazy vzteklinou, klíšťovou encefalitou a boreliózou - ochrana před sluncem (úpal, úžeh, bezpečné opalování) <p><u>prvouka 1-3: součást učiva</u> <u>přírodověda 4-5: součást učiva</u> <u>vlastivěda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vybavení lékárničky - ošetření drobných poranění - chování při dopr. nehodě, požáru a vyhlášeném poplachu - nácvik evakuace školy - důležitá telefonní čísla - protipožární ochrana - základní pravidla BESIP pro chodce a cyklisty; povinná výbava jízdního kola a cyklisty - bezpečné chování při setkání s neznámými lidmi - nebezpečí zneužívání, ochrana proti agresivním jedincům <p><u>přírodověda 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jedovaté zlovyky (kouření, drogy, alkohol) - vliv návykových látek na zdraví člověka - ochrana před zneužíváním návykových látek - nejběžnější nemoci, péče o nemocného <p><u>pracovní vyučování 1-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zásady racionální stravy - výběr potravin a sestavování jídelníčku podle zásad racionální stravy - příprava pokrmů podle zásad racionální stravy <p><u>pracovní vyučování 8 -9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stravování při některých onemocněních a při sportu - dětská výživa <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zásady racionálního stravování, sestavení jídelníčku - poruchy příjmu potravy: mentální anorexie, bulimie, ortorexie - (příčiny vzniku, zdravotní následky, způsoby léčby) - příprava pokrmů podle zásad zdravého stravování - zásady stravování při různých onemocněních (alergie, cukrovka, obezita, bezlepková dieta) - stravování a pitný režim během sportovního výkonu <p><u>tělesná výchova 1-9 : součást učiva</u> <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam sportu pro zdraví - zařazení cviků ke kompenzaci zdravotních oslabení do denního režimu <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - přenosné a nepřenositelné choroby, civilizační choroby - chování při chronickém onemocnění (úprava režimu) - ochrana před nemocemi přenosnými pohl. stykem - preventivní a lékařská péče - systém povinného a nepovinného očkování - odpovědnost jedince za své zdraví <p><u>občanská výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana zdraví občanů <p><u>chemie 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam racionální stravy
<p>- civilizační choroby</p>	<p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - civilizační choroby, příčiny vzniku, léčba a prevence

4. d) nerovnoměrnost života na Zemi

- rozdílné podmínky života rostlin a živočichů na různých místech zeměkoule	<u>zeměpis 9: součást učiva</u> - typy krajiny, flóry a fauny podle podnebných pásů, - specifické znaky a funkce krajiny
- přizpůsobení se rozdílným životním podmínkám	<u>přírodověda 5: součást učiva</u> - propojení živé a neživé přírody, vzájemné vztahy - přizpůsobení živých organismů prostředí (příklady)
- přizpůsobení se rozdílným životním podmínkám	<u>pracovní vyučování 4 -9: součást učiva</u> - vyhledávání informací o individuálních nárocích rostlin - respektování individuálních nároků rostlin při jejich pěstování <u>přírodopis 6-9: součást učiva</u> - rozlišování živočichů a rostlin podle místa výskytu, srovnání stavby těla a způsobu života jednotlivých skupin živočichů a rostlin, vyvozování závěrů z hlediska přizpůsobení se živočichů a rostlin životním podmínkám - mimikry - popis závislosti živočichů a rostlin na kvalitě jejich prostředí <u>přírodopis 9: součást učiva</u> - přizpůsobování rostlin životním podmínkám

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA**Tematické okruhy průřezového tématu:****1. kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (receptivní činnosti)**

- čtení textu s porozuměním	<u>český jazyk 1-9</u> metody ověřování míry porozumění textu: - přikládání slov a vět k obrázkům - práce podle písemných instrukcí - tvoření otázek k textu a odpovědi na otázky - hlavní postava a její vlastnosti - hlavní myšlenka textu - rozlišení místa, času a děje - prostředí reálné a pohádkové - nahrazování slov jejich synonymy - samostatné vyprávění obsahu textu, ilustrace k textu, dramatizace <u>vlastivěda 4-5, přírodověda 4-5, všechny vyučovací předměty na 2. stupni: součást učiva</u> metody ověřování míry porozumění textu: - odpovědi na otázky - vysvětlování nových pojmů - demonstrace na příkladech z praxe
- výběr základních informací z textu, rozlišování podstatného od nepodstatného	<u>matematika 1-9: součást učiva</u> - výběr základní informace z textu slovních úloh <u>vlastivěda 4-5, přírodověda 4-5, všechny vyučovací předměty na 2. stupni: součást učiva</u> - práce s textem v učebnici, encyklopedii apod: - členění textu (vyhledávání odpovědi na otázky v textu) - výběr základních informací z textu: a) ústní zopakování nejdůležitějších informací b) podtrhávání základních informací v textu c) zpracování základních informací do sešitu formou stručných poznámek

	<p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práce s novinami a časopisy - vyhledávání informací - vyhledávání informací v seznamu učebních oborů (také na internetu) <p><u>chemie 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - léky a návykové látky (hledání informací v příbal. letáku)
<p>- identifikování základních orientačních prvků v textu</p> <p>- uspořádání textu odborného textu; struktura, zvýraznění klíčových informací</p> <p>- struktura novin a časopisů (titulní strana, pravidelné rubriky, ustálená pravidla pro umístění článků podle tematického zaměření)</p>	<p><u>vlastivěda 4-5, přírodověda 4-5, všechny vyučovací předměty na 2. stupni: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práce s odborným textem: <ul style="list-style-type: none"> - orientace v učebnici (podle písemně uvedeného obsahu) - členění textu do kapitol, odstavců, vět - struktura kapitoly (výklad, příklady, kontrolní otázky) - barva, velikost a typ písma - obrázky, schémata, grafy, symboly - vysvětlivky, odkazy - podtrhávání důležitých informací - zpracování základ. informací do stručných poznámek <p><u>český jazyk 7-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poznávání struktury novin <ul style="list-style-type: none"> - titulní strana, výběr informací na titulní stranu a jejich formální zpracování - ustálená pravidla pro umístění článků podle obsahu <p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obsahová a formální stránka jednotlivých rubrik (politické události, zprávy ze sportu, z kultury, pravidelné přílohy některých deníků)
<p>- mediální sdělení v denním tisku, časopisech a televizi</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientace v nabídce denního tisku, časopisů a televizních pořadů podle obsahu <p>- rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných</p> <p>- zhodnocení formy mediálního sdělení</p>	<p><u>český jazyk 4-5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práce s novinami, časopisem, knihou, učebnicí (určit rozdíl mezi nimi) - nabídka dětských časopisů <p><u>český jazyk 6-7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práce s časopisem a novinami <ul style="list-style-type: none"> - základní nabídka novin a časopisů podle obsahu - prezentace svého oblíbeného časopisu a jeho obsahu - vyhledávání informací v novinách a časopisech - nabídka televizních pořadů podle obsahu - televize jako zdroj zábavy a poučení <p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - seznámení se základní nabídkou časopisů pro děti a dospělé, třídění časopisů podle obsahu - výběr vhodných časopisů podle svých individuálních zájmů a možností - prezentace oblíbeného časopisu před spolužáky - seznámení s nabídkou denního tisku - rozbor obsahu tisku - rozlišení seriózního a bulvárního tisku, seriózní a bulvární zprávy v TV a rozhlasu - nabídka televizních pořadů podle obsahu - rozlišování zábavných, informativních a reklamních sdělení - výběr vhodných pořadů podle obsahu - zhodnocení formy mediálního sdělení (využití výrazových prostředků: velikost, typ a barva písma, obrázky, fotografie aj) <p><u>český jazyk 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - řízená diskuse o shlédnutých televizních pořadech a filmech
<p>- internet jako sdělovací prostředek</p>	<p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - praktický nácvik vyhledávání informací na internetu <ul style="list-style-type: none"> - co všechno můžeme najít na internetu - vyhledávání informací tematicky zaměřených na aktuálně probírané učivo

<p>- internet jako sdělovací prostředek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - orientace v nabídce učebních oborů a zaměstnání - vyhledávací stránky <ul style="list-style-type: none"> -vyhledávání pomocí klíčových slov - oblíbené internetové adresy a jejich obsah - stahování obrázků - elektronická pošta <ul style="list-style-type: none"> -komunikace s úřady - internetový obchod (klady a zápory) <p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u> hodnocení mediálních sdělení na internetu</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování zábavních, informativních a reklamních sdělení; reklama na internetu a její začlenění webových stránek - zhodnocení formy mediálního sdělení (využití výrazových prostředků: velikost, typ a barva písma, obrázky, fotografie, hudba, videoklipy aj)
<p>- hledání rozdílů mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením</p>	<p><u>český jazyk 6-7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišení zábavních a informativních televizních pořadů <p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbor obsahu sdělení v tisku: rozlišení informativního, zábavního a reklamního sdělení <p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnocení mediálních sdělení na internetu (rozlišování zábavních, informativních a reklam. sdělení) - reklama na internetu a její začlenění webových stránek - možnosti internetového obchodu
<p>- kritické hodnocení mediálních sdělení</p>	<p><u>český jazyk 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kritické hodnocení mediálních sdělení „Kdo, co a proč mi chce něco říci a mohu tomu věřit?“ - jaké jsou cíle autora sdělení (zisk nebo informace) - rozlišování věrohodnosti různých typů mediálních sdělení

2. interpretace mediálních sdělení a reality (receptivní činnosti)

<p>- různé typy sdělení podle obsahu</p>	<p><u>výtvarná výchova 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - plakát: <ul style="list-style-type: none"> - funkce plakátu, výběr informací pro plakát - volba výrazových prostředků - zpracování plakátu <p><u>výtvarná výchova 5: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - reklama, obaly zboží: <ul style="list-style-type: none"> - výrazové možnosti písma - návrh obalu na CD oblíbené hudební skupiny (volba dalších výrazových prostředků) <p><u>občanská výchova 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - knihovna <ul style="list-style-type: none"> -půjčovna knih, audio a video půjčovna (tematické a abecední uspořádání) - beletrie a naučná literatura - typy filmů podle obsahu a formy zpracování <p><u>český jazyk 6-7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nabídka televizních pořadů podle obsahu - televize jako zdroj zábavy a poučení (různé typy TV pořadů podle obsahu i formy zpracování) <p><u>český jazyk 7-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - denní tisk: <ul style="list-style-type: none"> - titulní strana, výběr informací na titulní stranu a jejich formální zpracování - umístění pravidelných rubrik a jejich obsah <p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - denní tisk <ul style="list-style-type: none"> - obsahová a formální stránka titulní strany a rubrik,
--	--

	<p>pravidelné přílohy některých deníků</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování seriózní a bulvární zprávy <p><u>výpočetní technika 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vytvoření pozvánky (MS Word, vkládání fotografie a obrázku do textu) <p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jaké informace můžeme najít na internetu (rozbor obsahové i formální stránky internetových sdělení)
- rozdíl mezi reklamou a zprávou	<p><u>český jazyk 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování reklamy a zprávy <p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kritické hodnocení obsahu sdělení, rozdíl mezi reklamou a zprávou - reklama na internetu
- rozbor obsahové i formální stránky reklamy; „reklamní triky“, klamavá reklama	<p><u>český jazyk 7-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečí klamavé reklamy - odhalování reklamních triků - konfrontace reklamního sdělení a reality <p><u>výtvarná výchova 7: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výrazové možnosti písma v reklamě <p><u>výtvarná výchova 8: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbor obsahové a formální stránky reklamy <p><u>estetická výchova 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výrazové možnosti písma (plakát, obaly zboží, reklama) - další výrazové prostředky (barvy, obrázky, geometrické tvary, fotografie...) <p><u>výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - reklama na internetu; její obsah a forma (volba výrazových prostředků: velikost, typ a barva písma, obrázky, fotografie, hudba, videoklipy aj)
- rozbor obsahové i formální stránky reklamy	

3. fungování a vliv médií ve společnosti (receptivní činnosti)

<ul style="list-style-type: none"> - základní pojmy: sdělovací prostředky (médiá), mediální sdělení - postavení médií ve společnosti - způsoby financování médií - jaké faktory ovlivňují práci médií - způsoby financování médií 	<p><u>projektové vyučování – 9. ročník</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní pojmy z oblasti mediální výchovy - pracovní profese z oblasti médií (televize, film, rozhlas, tisk, internet) - postavení médií ve společnosti - způsob financování médií - existují „nezávislá“ média? - co všechno ovlivňuje konečnou podobu mediálních sdělení různého typu; jsou zprávy objektivní? - kritické hodnocení mediálních sdělení „Kdo, co a proč mi chce něco říci a mohu tomu věřit?“ - co je novinářská etika a existuje i v bulvárním tisku? - je reality show odrazem reality? - jak nenaletět reklamě ani seznamovacím inzerátům? - jsou půjčky známé z reklamy opravdu tak výhodné? <p><u>český jazyk 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pojmy: sdělovací prostředky (médiá), mediální sdělení - základní pojmy z oblasti filmu, TV, rozhlasu a žurnalistiky
- vliv médií v každodenním životě jedince a rodiny (vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování)	<p><u>český jazyk 6: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - role filmu a televize v každodenním životě <p><u>český jazyk 7-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poznávání vlivu televize, filmu a médií na každodenní život, na uspořádání dne, na chování lidí a jejich postoje (nápodoba hrdinů), na rejstřík konverzačních témat - vliv médií na životní styl (móda, kosmetika, využívání volného času, stravování...)

- role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam)	<u>český jazyk 8-9: součást učiva</u> - role médií v politickém životě - prezentace politických událostí v médiích - předvolební kampaně v tisku, rozhlasu, televizi a jejich význam (pokud možno praktické pozorování)
- média a kultura	<u>český jazyk 8-9: součást učiva</u> - vliv médií na kulturu (informace o kulturních akcích v médiích, prezentace herců, zpěváků...)

4. tvorba mediálního sdělení (produktivní činnosti)

<p>- tvorba mediálního sdělení pro školní časopis nebo zhotovení výukové pomůcky</p> <p>a) obsah sdělení</p> <p>b) formální zpracování</p> <p>c) zpracování příspěvků na počítači</p> <ul style="list-style-type: none"> - opis a přepis textů, úprava textů - MS Word <p>- malování obrázků a jejich kopírování</p> <ul style="list-style-type: none"> - výtvarná výchova + práce s kopírkou <p>- grafický editor - program Malování (Windows)</p> <p>- vkládání obrázků do textu</p> <p>- stahování obrázků z internetu</p> <p>- zpracování fotografií</p> <ul style="list-style-type: none"> - práce s digitálním fotoaparátem - přenos dat z fotoaparátu do počítače - jednoduché úpravy fotografií - vkládání fotografií do textu <p>d) konečná úprava časopisu nebo výukové pomůcky</p> <ul style="list-style-type: none"> - tisk 	<p><u>český jazyk 6-9: součást učiva</u></p> <p>- zpracování příspěvku do školního časopisu (s pomocí)</p> <p>a) obsahová stránka sdělení:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výběr témat pro školní časopis nebo výukovou pomůcku - tvorba věcně správných sdělení <p>b) formální stránka sdělení:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výběr výrazových prostředků a jejich kombinací (velikost, typ a barva písma, obrázky, fotografie aj.) - možnosti uplatnění jednotlivých výrazových prostředků <p><u>poznámka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pro zpracování obsahové stránky sdělení lze též využít doplňovací hodiny - pro zpracování formální stránky sdělení lze též využít hodiny výtvarné a estetické výchovy <p><u>práce s počítačem, výpočetní technika 6-9: součást učiva</u> (od práce „krok za krokem“ podle pokynů vyučujícího přes postupné osvojování algoritmů práce po samostatnou práci)</p> <p>textový editor MS Word:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojmenování, uložení, zavření a otevření dokumentu - klávesy Shift, Escape, Caps Lock a jejich funkce - psaní malých a velkých písmen, psaní číslic - psaní interpunkčních znamének - typ, velikost a barva písma; tučné písmo, kurzíva - podtrhávání textu - přepis a opis krátkých textů, opravy chyb v textu - mazání textu pomocí označení a klávesy Delete - kopírování textu - formální úprava textu (okraje, odstavce, zarovnání textu) - psaní zvláštních znaků: ( ) , „ / % - - číslování stránek, odrážky - vkládání speciálních symbolů - vkládání fotografie <p><u>výtvarná výchova 1-9: součást života</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výtvarné osvojování skutečnosti: tematické práce ze života dětí - obsluha kopírky (s pomocí učitele) <p><u>práce s počítačem 4-5: součást učiva</u></p> <p>grafický editor - program Malování (Windows):</p> <ul style="list-style-type: none"> - vytváření jednoduchých obrázků - ukládání a otevírání dokumentu - tisk dokumentu <p><u>výpočetní technika 8-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vkládání obrázků do textu - stahování obrázků z internetu <p><u>výpočetní technika 9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obsluha digitálního fotoaparátu - přenos dat z fotoaparátu do počítače - jednoduché úpravy fotografií v počítači - vkládání fotografií do textu <p><u>práce s počítačem, výpočetní technika 6-9: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ukládání a tisk dokumentu <p><u>pracovní vyučování 8-9: zařadit do hodin dle potřeby</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obsluha přístroje pro zhotovení kroužkové vazby
---	--

- kroužková vazba	(s pomocí učitele)
- technologické možnosti při zpracování příspěvků do školního časopisu nebo tvorbě výukové pomůcky; jejich omezení	žáci poznávají při vlastním zpracování mediálního sdělení (práce s kopírkou, počítačem, digitálním fotoaparátem a dle možností školy také s videokamerou)
- tvorba dalších typů mediálních sdělení - tvorba dalších typů mediálních sdělení	<u>výtvarná výchova 5, 7: součást učiva</u> - plakát - obal na zboží, reklamní leták na zboží - obal na CD oblíbené hudební skupiny <u>estetická výchova 9: součást učiva</u> - tisk, plakát, obaly zboží, reklama: využití výrazových prostředků v tisku, na plakátech, obalech zboží a v reklamě (písmo, barvy, foto, obrázky...) <u>výpočetní technika 8-9: součást učiva</u> - vytvoření pozvánky (MS Word, vkládání fotografie a obrázku do textu)